

www.musavat.com

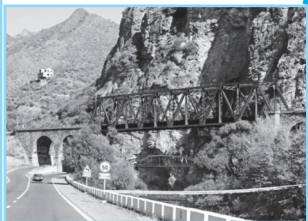
MUSAVAT

Xəbər
Bu tələbələr təhsil
haqqından
azad ediliblər -
siyahı
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 26-28 avqust 2023-cü il Şənbə № 150 (8286) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Rusiyadan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni həmlə

Moskvanın bu marşruta ehtiyacı getdikcə artmaqdadır

yazısı səh.11-də

“Bakıda dizellə işləyən avtomobillərə qadağa gəlir” iddiası

yazısı səh.10-da

Paris Qarabağa “yardım karvanı” göndərir

yazısı səh.4-də

Xankəndi separatçıları Bərdəyə gəlməkdən qorxurlar - səbəb

yazısı səh.5-də

Daşaltı əməliyyatının yeni “şahidləri” və açılmayan sirləri

yazısı səh.6-da

Ərdoğanın Putinlə görüşündə Qarabağ gündəmi

yazısı səh.8-də

“Metsamor” AES-in bağlanması tələbi

yazısı səh.11-də

Xaricdən gələn naməlum zənglər - telefon nömrələrimiz necə ələ keçir...

yazısı səh.14-də

Kreml: “Priqojinin ölümündə əlimiz yoxdur”

yazısı səh.2-də

Dollara artan tələb manatın “vecinə deyil”

yazısı səh.13-də

Rusiya taxılının ixrac rüsumu bahalaşdı - Azərbaycana xeyirdir?

yazısı səh.13-də

PAŞINYANIN HAZIRLADIĞI “SİRLİ TƏKLİFLƏR” DƏ NƏLƏR VAR?

Azərbaycan XİN rəhbərindən ironik münasibət - İrəvan beynəlxalq ictimaiyyətə özünü sülh tərəfdarı kimi göstərir, paralel olaraq isə silahlanır, sərhəddə atəşkəsi pozur - Təhlil yazısı səh.4-də

Bakının Baş planı haqqda sensasion iddia: “Tikinti mafiyası imkan vermir”

Ekspertlər hesab edir ki, paytaxtın Baş planı qəbul olunsaydı, bütün tikinti şirkətləri həmin sənədə riayət etməlidir, bu isə o deməkdir ki... yazısı səh.3-də

Fazil Mustafa:
“Naxçıvanda baş açmaq olmur, kim hara təbədir, kim haradan idarə olunur...”

yazısı səh.7-də

Brüssel bizimlə dostdursa, bəs, naziri niyə ermənipərəstdir?

yazısı səh.9-da

Nəcməddin Sadıqova bağlı üç maliyyəçi polkovnik məhkəmə qarşısında

yazısı səh.10-da

İlham Əliyev və xanımı Kəlbəcər və Laçında

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 25-də Kəlbəcər rayonuna səfər ediblər.

Dövlət başçısı və birinci xanım "AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin "Soyuqbulaq" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının açılışında iştirak ediblər, "İstisu" Mineral sudoldurma zavodunun tikintisi ilə tanış olublar.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva "İstisu" Müalicə-İstirahət Kompleksində görülən işlər barədə məlumat verilib.

Dövlətimizin başçısı "AzərEnerji" ASC-nin "Çıraq-1" və "Çıraq-2" Kiçik Su Elektrik stansiyalarının açılışında iştirak edib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Zar kəndinin təməlqoyma mərasimində iştirak ediblər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 25-də Laçın rayonuna da səfər ediblər.

Prezident İlham Əliyev "AzərEnerji" ASC-nin "Mişni" və "Alxaslı" Kiçik Su Elektrik stansiyalarının açılışlarında iştirak edib.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım Laçın Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olublar.

Prezident İlham Əliyev Kəlbəcər-Laçın avtomobil yolunun 38-ci kilometrliyindən 76-cı kilometrliyinədək olan hissəsində həyata keçirilən işlərlə tanış olub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Laçın şəhərinə yaxın ərazidə inşa ediləcək mehmanxana kompleksinin təməlqoyma mərasimində, Laçın rayonunun sənaye zonasında mebel fabrikinin açılışında iştirak edib, prefabrik modul evlərin istehsalı müəssisəsinin və xırdabuynuzlu heyvanların saxlanması məntəqəsinin fəaliyyəti ilə tanış olub, "Hoçazfılm" yaradıcılıq studiyasının çəkiliş pavilyonunun, Laçın rayon 2 nömrəli tam orta məktəbin əsaslı təmirindən sonra və "Həkeri Balıq Təsərrüfatı"nın açılışlarında iştirak ediblər.

Zabux kəndinə qayıdış

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Laçın rayonunun yenidən salınan Zabux kəndinə ilk köç karvanı yola salınıb.

Modern.az xəbər verir ki, avqustun 25-də Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundakı "Qobu park 3" yaşayış kompleksindən yola düşən köç karvanına Bərdədən, Şirvandan və Mingəçevirdən Zabuxa qayıdan ailələr qoşulub.

İlk mərhələdə kəndə 20 ailə - 88 nəfər köçürülür. Onların arasında I Qarabağ müharibəsi şəhədinin ailəsi də var.

Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun qazandığı Zəfər nəticəsində məcburi köçkünlərin 30 ildən sonra könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurdlarına qayıtmasına imkan yaranıb. Doğma yurda qayıdan zabuxlular hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan qurtaran rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət, ailələlərinə səbir diləyiblər.

Qeyd edək ki, indiyədək Laçın rayonunda 254 ailənin, yəni 992 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Hakan Fidan Zelenski ilə görüşüb

Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan Ukraynaya səfər edib.

"Trend" xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə KİV-i məlumat yayıb.

Səfəri çərçivəsində Türkiyə XİN başçısı Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə görüşüb.

"Jurnalistlər binası" bu şəxslərə veriləcək

"Bakı şəhəri, Səbəylə rayonu, Bibiheybət qəsəbəsi, Yeni Salyan yolu-20 ünvanında yerləşən 255 mənzilli binadakı mənzillər ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalmış qəhrəmanlarımızın ailələrinin və həmin döyüşlərdə yaralanaraq əlilliyi müəyyən olunmuş igid Vətən övladlarının mənzil-mə-

işət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması üçün istifadə olunacaq".

Bu barədə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Fazil Talıbov bildirib.

O qeyd edib ki, Nazirlər Kabinetinin müvafiq sərəncamı ilə həmin binadakı

mənzillərin ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalmış qəhrəmanlarımızın ailələrinin və həmin döyüşlərdə yaralanaraq əlilliyi müəyyən olunmuş igid Vətən övladlarının mənzil-məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması üçün istifadə edilməsi nəzərdə tutulub.

Azərbaycanda koronavirusun yeni ştammi aşkarlanıb?

"Hazırda Azərbaycanda COVID-19-un yeni ştammlarının aşkarlanması faktı təsdiqlənməyib".

Bu barədə "Report"a TƏBİB-dən məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, yay mövsümündə xarici ölkələrə səfərlərin artması ilə əlaqədar mövsümi olaraq COVID-19 virusuna yoluxmaların sayının artması gözləniləndir:

"Müxtəlif ölkələrdən olan şəxslərin hava limanı, təyyarə, kütləvi əyləncə məkanları kimi qapalı yerlərdə bir araya gəlməsi yoluxmaların artmasına təkan verə, yeni ştammların yayılmasına səbəb ola bilər. Lakin hazırda Azərbaycanda COVID-19-un yeni ştammlarının aşkarlanması faktı təsdiqlənməyib. Koronavirus mutasiya etməyə davam edir və artıq bu ştammların da əlavə mutasiyalara malik subvariantları formalaşır. Bu səbəbdən variantlar ÜST və digər ictimai səhiyyə qurumları tərəfindən daim nəzarətdə saxlanılır".

Şuşa məktəbinə müəllim seçiminin nəticələri açıqlandı

21-23 avqust tarixlərində keçirilən ümumi təhsil müəssisələrinə müddətli müqavilə ilə müəllimlərin işə qəbulu (MİQ) üzrə müsabiqənin vakansiya seçimi mərhələsinin nəticələri şəxsi səhifələrə göndərilib.

Bu barədə "Trend"ə Elm və Təhsil Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, vakansiya seçimi mərhələsində uğur qazanan 1 045 namizəd müddətli müqavilə ilə çalışmaq imkanı əldə edib.

Qeyd edək ki, MİQ-in vakansiya seçimi mərhələsində uğur qazanan 12 namizəd Şuşa və Füzulidə yerləşən 1 nömrəli tam orta məktəblərdə müddətli müqavilə əsasında müəllimlik fəaliyyətinə başlayacaq.

Namizədlər 29 avqust saat 18:00-dək zəruri sənədləri (şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin, ali və ya orta ixtisas təhsili haqqında sənəd və ona əlavənin surəti, əmək kitabçasının əsli (olduğu təqdirdə), şəxsi səhifədə işə qəbulun nəticəsinə dair çıxarış) aidiyyəti yerli təhsil idarəetmə orqanına təqdim etməlidirlər.

Çıxarış aidiyyəti yerli təhsil idarəetmə orqanı tərəfindən təsdiq olunmuş namizədlərin işə qəbulu rəsmiləşdiriləcək. Namizədlərə sənədlərini təqdim etdikdən sonra şəxsi səhifələrinə daxil olaraq çıxarışlarının təsdiq olunduğunu yoxlamaq tövsiyə olunur.

Xatırladaq ki, vakant yer tutduqdan sonra imtina edən namizədlərin növbəti vakansiya seçimlərində iştirakı təmin olunmayacaq.

Sülməramlılar separatçılarla nə daşıyırlar?

Erməni separatçıların Qarabağ ərazisində Rusiya sülməramlılarının himayəsi altında qanunsuz əməlləri davam edir.

"Trend" in məlumatına görə, növbəti dəfə daha bir belə fakt qeydə alınıb.

Belə ki, Rusiya sülməramlılarının müşayiəti altında ermənilərin qanunsuz daşımaları həyata keçirilib.

Yayılan videolardan görünür ki, sülməramlıların zirehli texnikasının müşayiəti ilə Xankəndi-Kərkicahan-Xəlfəli yolu vasitəsilə növbəti dəfə erməni qeyri-qanuni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqelərinə təminat vasitələri daşıyırlar.

Xatırladaq ki, daha öncə də Rusiya sülməramlılarının müşayiəti altında ermənilərin qanunsuz daşımalarına dair videolar yayılmışdı.

Kreml: "Priqojinin ölümündə əlimiz yoxdur"

"Putin son vaxtlar Kremlə Priqojinlə görüşməyib".

TASS xəbər verir ki, bunu Kremlin sözçüsü Dmitri Peskov belə deyib.

"Priqojinin təyyarə qəzasında Kremlin əli olması ilə bağlı iddiaları tamamilə yalandır. Onun ölümünü təsdiqləmək üçün genetik ekspertiza da daxil olmaqla ekspertizalar lazımdır, lakin rəsmi nəticələr yoxdur", - sözçü əlavə edib.

"Vaqner" in gələcəyi ilə bağlı heç nə deyə bilməyəcəyini bildiren Peskov de-yure belə bir strukturun olmadığını qeyd edib.

"İndi Putinin Priqojinin dəfəndə iştirak edib-etməyəcəyini söyləmək mümkün deyil, prezidentin iş qrafiki sıxdır. Rusiya prezidenti sentyabrda Hindistanda keçiriləcək G20 sammitinə getməyəcək. Putinlə Ərdoğanın görüşü artıq hazırlanır, o, tezliklə baş tutacaq. Hava hücumundan müdafiə sistemləri Ukrayna PUA-larının Rusiya Federasiyasına hücumlarını dəf etmək üçün kifayət qədər effektiv işləyir", - Peskov söyləyib.

Azərbaycanlı futbolçu Türkiyədə qəfil dünyasını dəyişdi

Azərbaycan futboluna ağır itki üz verib.

Fanat.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, Şəhriyar Rəhimov dünyasını dəyişib.

Müdafiəçinin Türkiyədə vəfat etdiyi bildirilir. O, qardaş ölkəyə müalicəyə getmişdi.

Qeyd edək ki, Şəhriyar Rəhimov karyerasını ötən il "Səbail"də başa vurmuşdu.

Onun davamlı aldığı zədələr nəticəsində yaranan xroniki ağrıları bu qərar verməsinə səbəb olmuşdu.

BQXK 10 pasiyenti Qarabağdan İrəvana apardı

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi (BQXK) Qarabağdan 10 nəfəri müalicə üçün Ermənistanə aparıb.

"Sputnik Armenia"ya xəbər verir ki, bu barədə BQXK-nin Ermənistandakı nümayəndəliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, əvvəllər müalicə olunmaq üçün İrəvana göndərilən daha 8-in nəfər müşayiətçiləri ilə birlikdə Xankəndiyə qaytarılması planlaşdırılır.

İşğaldan azad olunmuş Ağdam, Kəlbəcər, Şuşa, Cəbrayıl, Füzuli və Laçın şəhərlərinin Baş planları da artıq hazırlanıb. Amma illərdir paytaxt Bakının Baş planının hazırlandığı deyilsə də, sənəd ortada yoxdur. Hətta bir neçə dəfə həmin planın hazırlanıb təsdiq üçün təqdim edilməsi ilə bağlı xəbərlər yayılsa da, sonradan məsələ gündəlikdən çıxmışdı. Sonuncu belə açıqlama bu ilin mayında verilmişdi.

2018-ci ildə Bakı şəhərinin Baş planının hazırlanması prosesinin beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, iki mərhələdə təşkil edilməsi barədə rəsmi xəbər yayıldı. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin məlumatına görə, birinci mərhələdə beynəlxalq strateji məsləhətçi "Boston Consulting Group" (BCG) şirkətinin dəstəyi ilə paytaxtın inkişaf konsepsiyası işlənilib. İkinci mərhələdə isə onun əsasında layihə tapşırığı hazırlanaraq beynəlxalq tender elan edilib. Rəsmi məlumata görə, Baş planın hazırlanması işi tenderin qalibi - Almaniyanın "AS+P" şəhərsalma və memarlıq şirkətinə həvalə edilib.

Baş plan 2020-ci ildə ictimaiyyətə təqdim edilməli idi. Almaniyanın "AS+P" şirkəti planı təqdim etsə də, sonradan onun qəbulu reallaşmadı.

Bakı şəhərinin Baş planı axırıncı dəfə 1986-cı ildə tərtib olunub və 2005-ci ilə qədər nəzərdə tutulub. Başqa sözlə, artıq 18 ildir şəhər Baş plansız qalıb.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin mətbuat xidmətindən "Yeni Müsavat" bildirildi ki, Bakının Baş planı artıq hazırdır: "Bu barədə bundan öncə də mətbuata açıqlama verilib. Sənəd təsdiq edildikdən sonra ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcək". Məsələ ilə bağlı "AS+P" şirkəti ilə danışmaq mümkün olmayıb.

Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa bildirib ki, Bakının

Bakının "itən" Baş planı haqda sensasion iddia: "Tikinti mafiyası imkan vermir.."

Ekspertlər hesab edir ki, paytaxtın Baş planı qəbul olunsaydı, bütün tikinti şirkətləri həmin sənədə riayət etməlidir, bu isə o deməkdir ki...

Baş planının tərtib və qəbul edilməsi bir neçə ildir aktual məsələdir: "Amma bu da artıq xeyli gecikib. 30 il əvvəl bu sənəd qəbul olunmalı idi ki, tikintilər ona əsasən aparılsın".

Memar Elçin Əliyev "Azadlıq Rədiosu"na bildirib ki, Bakının konkret Baş planının qəbul olunacağına inanmır: "Ona görə ki, bizdə tikinti mafiyası, təəssüf ki, buna imkan verməyəcək". E.Əliyevin sözlərinə görə, Bakıda binalar tikilir, sonra sənədləşdirilir: "Baş plan qəbul olunsaydı, bütün tikinti şirkətləri həmin sənədə riayət etməlidir. Bəs bu tikinti şirkətləri kimlərə aiddir? Təəssüf ki, keçmiş və indiki məmurlara. Mən inanmıram ki,

onlar həmin Baş plana riayət etsinlər. Bilirəm ki, bizdə kim harada istəyir bina tikir, heç bir sənədə də baxmırlar. Belə faktlar var ki, binalar tikilir, sonra sənədləşdirilir".

Məlumat üçün deyək ki, Bakı şəhərinin Baş planı 2020-2040-cı illər üzrə 20 illik perspektiv dövrü əhatə etməli idi. Baş planın həyata keçirilməsinin birinci mərhələsində (2020-2027-ci illər) xüsusilə mühüm əhəmiyyət kəsb edən tədbirlər, o cümlədən ərazi zonalaşdırılması və çoxmərkəzli şəhər həlləri, əsaslı tikinti, nəqliyyat infrastrukturunu, sosial təsisatları, mühəndis-kommunikasiya sistemləri, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması və ərazinin mühəndis hazırlığı üzrə fəaliyyətlər nəzərdə tutulurdu.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Nüsrət İbrahimov "Yeni Müsavat"a dedi ki, bu məsələ ilə bağlı bir neçə dəfə maraqlanıb: "Mən də iki dəfə orada olanda Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin soruşmuşam. Mənə məlumat veriblər ki, Baş plan çoxdan hazırdır. Baş nazirə imza üçün təqdim olunub, orada baxılır. Suallar çoxdur ki, bu günə kimi Baş plan təsdiq olunmayıb. Amma Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinə aldığım məlumata görə, hazırda baş nazirin imzası üçün göndərilib.

Hələ ki başqa məlumat yoxdur. Kim mane olur, ya olmur, onu deyə bilmərəm. Bununla belə, inanıram ki, yaxın zamanlarda təsdiq olunar".

Əməkdar memar Nizami Qasımzadə də mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, bu məsələdə həddən artıq yubanmışdır: "Baş plan 25-30 il qabaq, inkişafdan öncə təsdiq olunmalı idi. Zonal olaraq yenidənqurma, masştablı yaşıllaşdırma, metro stansiyalarının artırılması, əsasən də Sumqayıt, Lökbatan və Türkan istiqamətində alternativ yollar çəkmək, bütün bunları etmək Bakıya kömək etmək olar. Bakının Baş planı ümumilikdə 20 illik plan üzrə tərtib edilib. Təsdiq edildikdən sonra ola bilsin ki, müəyyən dəyişikliklərə gedilsin. Fransız evlər kimi tanınan layihələr - Alatava, "Xutor", "Kubinka" deyilən yerlərdə ciddi tədbirlər görülməlidir. Bu yerlərdə kanalizasiya sistemi ya heç yoxdur, ya da tamamilə bərbad vəziyyətdədir. Çox ümid edirəm ki, Baş Plan təsdiq edildikdən sonra heç kim qoyulan standartlardan kənara çıxmaz. Bakıda bu gün o qədər sıxlıq var ki, gələcək üçün bu, təhlükəlidir. İstər əhali, istərsə də həyata keçirilən pilot layihələr paytaxtı yarsız hala salıb. Bu gün Bakı şəhəri ilə ciddi şəkildə məşğul olmaq lazımdır. Mikrorayonlar, ərazilər, orada yaşayan insanlar, qurulan

infrastruktur var. Sonra onları köçürmək, tikilənləri dağıtmaq da olmayacaq".

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev bizimlə söhbətdə bildirib ki, hazırda Bakıda köhnə, qəzalılı binalar sökülür, Bakının Baş planı hazır olmadan bu cür kütləvi söküntülərə start vermək paytaxtın mövcud vəziyyətindən daha da acınacaqlı vəziyyətə salmaqdan başqa bir şey olmayacaq. "Bir 5 mərtəbəli yaşayış binasının sökülərək yerində yeni çoxmənzilli yaşayış binasının tikilməsi prosesi təxminən 2,5 - 3 il zaman alır. Hal hazırda paytaxt ərazisində 11 000-ə qədər istismar müddətini bitirmiş çoxmənzilli yaşayış binaları mövcuddur. Və sökülməli olan çox böyük sayda fərdi həyət evlərindən ibarət yaşayış massivləri var. Bu qədər binaların sökülərək yenidən tikilməsi çox uzun on illiklərə baş gələcək. Və nəzərə almaq lazımdır ki, söküntü və tikinti proseslərini dövlət qurumları deyil, özəl şirkətlər aparır. Tikinti şirkətlərinə tikdikləri binalardakı mənzilləri satmaq üçün münbit bazar şəraiti yaradılma-dıca, kütləvi söküntülərdən söhbət belə gedə bilməz. Ümumiyyətlə, binalar yeni Baş plana uyğun olmasa, məcburi sökülməlidir, yenidən bir tikinti bumu yaranacaq və büdcəyə çox böyük zərər dəymiş olacaqdır".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Bu tələbələr təhsil haqqından azad ediliblər - siyahı

Nazirlik imtiyazlı şəxslərin kimlər olduğuna aydınlıq gətirib

Elm və Təhsil Nazirliyi təhsilin müxtəlif pillə və səviyyələri üzrə təhsil xərclərindən azad olunan imtiyazlı şəxslərin kimlər olduğuna aydınlıq gətirib.

Nazirlikdən verilən məlumata görə, təhsil imtiyazlarına malik olan tələbələr aşağıdakılardır:

Məcburi köçkün statuslu şəxslər:

Dövlət ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) və magistratura (rezidentura) təhsil səviyyələrində, AMEA-nın magistratura səviyyəsində və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan məcburi köçkün statusu olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları.

Validəyn himayəsindən

məhrum olan şəxslər:

Hər iki valideyni vəfat etmiş; bir valideyni vəfat etmiş və digər valideyni orqanizmin funksiyalarının 61-80 faiz və ya 81-100 faiz pozulmasına görə

əlilliyi müəyyən edilmiş; valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların arasından olan şəxslər (övladlığa götürüldükdə belə) ali, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində

və AMEA-nın magistratura səviyyəsində əyani formada 23 yaşınadək təhsil alan şəxslər.

Əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər:

Ali təhsil müəssisələrində

bakalavriat və magistratura (əsas (baza ali) tibb təhsili və rezidentura) təhsil səviyyələrində, AMEA-nın magistratura səviyyəsində və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan orqanizmin funksiyalarının 61-80 və ya 81-100 faiz pozulmasına görə, habelə 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər;

Dövlət peşə təhsili müəssisələrinə münasibətdə isə əlilliyi olan şəxslər; 20 yaşına çatmamış və orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə əlilliyi müəyyən edilmiş valideyni olan və aylıq gəliri yaşayış minimumundan aşağı olan şəxslər.

Şəhid ailəsi statusu olan şəxslər:

"Şəhid adının əbədləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu"na müvafiq olaraq şəhid ailəsi statusu almış dövlət peşə, orta ixtisas, ali təhsil müəssisələrində və AMEA-nın magistratura səviyyəsində 23 yaşınadək əyani təhsil alan şəxslər.

Şəhid və müharibə əlilləri-nin övladları:

Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün, müstəqilliyinin və Konstitusiyası quruluşunun müdafiəsi ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən edilmiş, ölkəmizin azadlığı, suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olan, hərbi əməliyyatla əlaqədar itkin düşən və məhkəmə tərəfindən ölmüş elan edilən vətəndaşların Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrində bakalavriat və magistratura (əsas (baza ali) tibb təhsili və rezidentura) təhsil səviyyələrində və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan uşaqları.

Müharibə veteranları:

Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrində bakalavriat və magistratura (əsas (baza ali) tibb təhsili və rezidentura) təhsil səviyyələrində və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alan Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyinə görə "Müharibə veteranı" adı almış şəxslər.

“İrəvan Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi üzrə yeni təkliflər paketini Bakıya təqdim edib”. “Yeni Müsavat” yada salır ki, avqustun 24-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan belə deyib. O əlavə edib ki, Ermənistanın sülh gündəliyinə sadıqlığını vurğulamaq istəyir: “Sizə bildirməliyəm ki, biz Azərbaycan tərəfinə Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi ilə bağlı yeni təklifimizi göndərmişik”, - o bildirib.

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Belçikanın xarici işlər naziri Haccə Lhəbiblə birgə keçirdiyi mətbuat konfransında Paşinyanın dediklərinə münasibət bildirib. “Danışqlar bəzən bir neçə gün gedir. Tərəflərdən biri geri qayıdıb şərtləri müzakirə edirlər. Bəzən qarşı tərəf 60 gün məsələnin şərtlərini müzakirə edir. Biz burada heç bir müzakirə aparmırıq. Ermənistan isə şərtlərini verəndən bir iki gün sonra bunu elan edirlər. İndi isə rekorda imza atıblar. Şərtlərini verdikdən 40 dəqiqə sonra anons veriblər”, - nazir qeyd edib.

Paşinyanın Bakıya hansı təkliflər göndərdiyi haqda bilgi yoxdur. Yada salaq ki, ötən ilin yazında rəsmi İrəvan guya Bakının 5 bəndlik sülh təklifini “tamamlayan” 6 şərtini açıqlamışdı. Bu bəndlərdən bir daha aydın olurdu ki, Ermənistan Azərbaycanla ədalətli sülh müqaviləsində maraqlı deyil və sadəcə, vaxt uzatmaqla məşğuldur. Təkcə 2-ci bəndi yada salmaq yetər: orada deyilir ki, guya Ermənistanın Azərbaycana ərazi iddiası yoxdur və ərazi bütövlüyümüzü guya hələ 1992-ci ildə, MDB-yə üzvlük zamanı tanıyıb. Ancaq Ermənistanın qüvvədə olan indiki konstitusiyasında nəinki Azərbaycana, qardaş Türkiyəyə də rəsmən ərazi iddiası əksini tapıb, üstəlik, keçmiş Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşməsi haqda bədnam bəyanat yer alıb. Yeni İrəvanın həqiqətən ölkəmizə qarşı ərazi iddiası yoxdursa, onda öncə öz konstitusiyasını qaydaya salmalı, beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırmalıdır. Hərçənd Paşinyan Müstəqillik bəyanaməsini də tənqid edib.

Paşinyan həmin iclasda onu da deyib ki, guya Bakı Xankəndi ilə dialoqdan yayınır. “Ermənistan Dağlıq Qarabağ sakinlərinin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin beynəlxalq mexanizmlər çərçivəsində müzakirə edilməsini dəstəkləyir” deyən Paşinyan bununla Bakı ilə Xankəndi arasında birbaşa dialoqun əleyhdarı kimi çıxış edir. Göründüyü kimi, Paşinyan bir tərəfdən Qarabağ daxil Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edərkən, digər tərəfdən ərazi bütövlüyünü tanıdığı ölkənin daxili işlərinə qanşır. Paşinyan həqiqətən sülh istəyirsə, Qarabağ separatçıların inandırılmalıydı

ki, onlar təmsilçilərini Bakıya, Yevlaxa və ya Bərdəyə göndərsinlər, Ağdam yolunun istifadəsi müzakirə edilsin. Azərbaycan heç müharibədən əvvəl beynəlxalq vasitəçilərin iştirakıyla erməni separatçıları ilə dialoqa getmədi, müharibədə qələbədən sonra bu heç mümkün deyil. Ona görə də Paşinyanın “beynəlxalq mexanizmlər çərçivəsində müzakirə” təklifinin perspektivi yoxdur.

Baş verənlər onu göstərir ki, İrəvanın yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasından yayınması heç də təsadüfi deyil. Məqsəd sülh müqavilənin imzalanmasını qeyri-müəyyən vaxta qədər uzatmaq, bu müddət ərzində yeni və daha ciddi təxribatlar üçün güc toplamaqdır. Çünki Ermənistan hakimiyyəti və bu ölkədəki revanşist qüvvələr yaxşı başa düşür ki, hətta havadarlarının dəstəyi fonunda belə Azərbaycana qalib gəlmələri mümkün deyil. Buna görə də, rəsmi İrəvan hər vasitə ilə sülhdən yayınmağa, ermənipərəst qüvvələrin və erməni lobbisinin dəstəyi ilə yeni qarşıdurmalar üçün qüvvə toplamağa çalışır. Beynəlxalq arenada özünə daha çox və daha ciddi himayədar tapmağa çalışan Ermənistan, məhz həmin himayədarların vasitəsilə Azərbaycana siyasi-diplomatik, eləcə də iqtisadi təzyiqlər göstərmək niyyətindədir. İrəvan hesab edir ki, əgər özünə kifayət qədər həmfikir tapa bilsə, o zaman Azərbaycana qarşı ciddi siyasi - psixoloji cəbhə formalaşdırı bilər ki, bu da ona öz məkrli məqsədlərinə çatmağa kömək edər. Azərbaycanlı mütəxəssislər nə düşünürlər, İrəvanın göndərdiyi yeni təkliflər paketində nələr ola bilər? Sülh sənədi ilin sonuna kimi imzalana bilərmə?

Böyük Azərbaycan Partiyasının (BAP) sədri Elşad Musayev “Yeni Müsavat”a dedi ki, təkliflər paketinin konkret bəndləri açıqlanmalıdır: “Ancaq Bakı da müddəaları ictimaiyyətə çatdırmayıb. Görünür ki, o dərəcədə ciddi qəbul edilməyib. Ermənistan özünü də təkliflər paketinin nədən ibarət olduğunu söyləmir. Məncə, İrəvan sülh sazişində maraqlı deyil, sadəcə, baş qarşıdırmağa çalışır. Çünki Paşinyan bəzən geri çəkilir, ərazi bütövlüyümüzü tanıdığını bildirir, sonra başqa mövqe nümayiş etdirir. Onun səmimiyyətinə inanmaq olmaz. Ona görə sülh danışıqlarında ciddi

Paşinyanın Bakıya göndərdiyi “sirli təkliflər” də nələr var?

Azərbaycan XİN rəhbərindən ironik münasibət - İrəvan beynəlxalq ictimaiyyətə özünü sülh tərəfdarı kimi göstərir, paralel olaraq isə silahlanır, sərhəddə atəşkəsi pozur - Təhlil

nəticələrin əldə olunması üçün ilkin sənədlər imzalanmalıydı. Digər tərəfdən, Ermənistan hakimiyyəti sülh müqaviləsindən çəkinir, daxilə qarışıqlıq ola biləcəyini ehtimal edirlər. Bu tərəddüd də nəzərə alınmalıdır. O baxımdan yeni təkliflər paketində fərqli bəndlər gözlemirəm. Hər halda Bakı dəyərləndirib geri qaytaracaq, amma bizim 5 bəndlik baza prinsiplərimiz var, onu qəbul etsələr, sülh müqaviləsinin imzalanması asan olar. Lakin Paşinyan və komandası Qarabağ mövzusunda yenə də “əmma”lar ortaya çıxarır”. Partiya sədrinin sözlərinə görə, kənar təsirlər də sülh danışıqlarına əngəl olur: “Vasitəçilər rəqabətdədirlər. Qərb platforması hələ ki daha optimist görünür. Rusiya bunu qısqancılıqla və süngü ilə qarşılayır. Moskva deyir ki, iki Cənubi Qafqaz dövlətinin sülh danışıqlarında Avropa niyə vasitəçi olmalıdır? Bax, bu yanaşma, strateji qarşıdurma da işə mənfi təsir edir. Açıqı, bu il sülh müqaviləsinin olacağını güman etmərəm. Hətta sülh müqaviləsi olmasa belə, biz Qarabağdakı yarımçıq məsələləri tam həll etməliyik. Ondan sonra Ermənistan sülh sənədi üçün yalvaracaq. Hazırda işlər asta şəkildə getməsinə baxmayaraq, bizim diktəmiz və şərtlərimiz çərçivəsində inkişaf edir.

BMT dinləmələrindən sonra tamamilə pərişandırlar və sonuncu rıçaq da əldən çıxıb. Paşinyan 3 il ərzində itirdiklərinə geri dönüb yaxşı baxmalıdır və sabahla bağlı real qərarlar qəbul etməlidir”.

Siyasi ekspert Azad Məsiyev hesab edir ki, Paşinyanı hakimiyyətə gətirən qüvvələr sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlı deyil. Onun sözlərinə görə, 10 noyabr sənədi sülhə aparan bir anlaşmadır: “Əgər Ermənistan üçtərəfli bəyanatın müddəalarını tam yerinə yetirsə, sülh sazişinin imzalanması üçün bütün yollar açıqlar. Amma İrəvan 3 ilə yaxın müddətdir ki, öhdəliklərini icra etmir, əksinə, bölgədə hərbi təxribatlara cəhd göstərir, humanitar karvan göndərir. Bu təkliflər paketi isə bir manevidir, guya sülh tərəfdarıdır. Bunu dünya ictimaiyyətinə nümayiş etdirir. Halbuki Ermənistan silahlanır və bütün addımları sülhə qarşıdır”.

“Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında növbəti görüşün nə vaxt olacağı ilə bağlı hələlik məlumat yoxdur”. Bu barədə avqustun 25-də Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsinin rəisi Ayxan Hacıadə deyib. O bildirib ki, Bakı və İrəvan arasında sülh danışıqları isti-

Parisdən növbəti təxribat: Qarabağa “yardım karvanı” göndərir

Fransa Qarabağ ermənilərinə yardım üçün BMT Təhlükəsizlik Şurasına yeni qətnamə təqdim etməyə hazırlaşır. Bu barədə Fransanın “Le Figaro” qəzeti məlumat yayıb. Nəşrin məlumatına görə, Paris və Fransanın böyük regionları gələn həftə Ermənistanla humanitar karvan göndərəcək. Həmin karvanın Qarabağ ermənilərinə yardımdan ibarət olacağı gözlənilir.

Qəzet yazır ki, Fransanın bir neçə siyasi xadimi təxminən on yük maşınından ibarət karvanı müşayiət etmək üçün Ermənistanla gedəcək. Nəşrin məlumatına görə, İrəvana gedəcək heyətdə Paris meri Anne Hidaqonu yüksək səviyyəli nümayəndələri müşayiət edəcəklər.

Karvan İrəvanın “Place de France” bölgəsindən Azərbaycana sərhəddəki Kornidzor kəndinə yola düşəcək.

Xatırladaq ki, avqustun 16-da Ermənistanın xahişi ilə çağırılan iclasda BMT Təhlükəsizlik Şurası Dağlıq Qarabağdakı vəziyyəti müzakirə edib. Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan BMT Təhlükəsizlik Şurasını Dağlıq Qarabağa humanitar gediş-gəlişin məhdudlaşdırılmasını pisləməyə, Laçın dəhlizi ilə hərəkəti bərpa etməyə çağırmağa və regiona ehtiyacların qiymətləndirilməsi missiyası göndərməyə çağırıb. Lakin iclasda hər hansı qərar qəbul edilməyib.

Qriqoryan Hindistana nəyə gedir?

Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan Hindistana səfər edəcək. Bu barədə Təhlükəsizlik Şurasının mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Avqustun 28-də baş tutacaq səfər çərçivəsində Qriqoryan Yeni Dehliyə Hindistan baş nazirinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Ajit Doval ilə görüşəcək.

Görüşün gündəliyi açıqlanmayıb. Bu, Qriqoryanın Hindistana bir ildən az müddətdə ikinci səfəridir. O, bundan əvvəl 2022-ci ilin noyabrında Hindistana səfər edib.

qamətində proses davam edir: “Hazırda proses davam edir. Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov avqustun 24-də Belçika Krallığının xarici işlər, Avropa işləri, xarici ticarət və federal mədəni institutlar naziri Xədicə La-

bible birgə keçirdiyi mətbuat konfransında da bu məsələyə toxunub. Yeni görüşlər barədə isə hazırda məlumat yoxdur”, - A.Hacıadə vurğulayıb.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Qarabağda rus sülhməramlılarının nəzarətində olan bölgədə hələ də qalan separatçı rejimin sözcüləri özlərinin lideri Araik Arutyunyanın oyuncaq “təhlükəsizlik şurası”nın toplantısında Ağdam yolu ilə yüklərin daşınmasına razılıq verdiyi barədə məlumatı təkzib edib.

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, bu haqda Araikin mətbuat katibi Lusine Avanesyan danışıb. Onun sözlərinə görə, ümumiyyətlə, “təhlükəsizlik şurası”nın iclası baş tutmayıb və Arutyunyan müxtəlif dairələrlə qapalı danışıqlar aparıb. “Heç bir qərar verilməyib, lakin müzakirələr davam edir və Arutyunyan yaxın vaxtlarda yaranmış vəziyyət barədə məlumat yayacaq”, - deyir Avanesyan bildirib. “Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, “artsax” tərəfi həmişə Azərbaycan-Qarabağ münasibətlərinin sülh yolu ilə, danışıqlar

yolu ilə hərtərəfli həllinin tərəfdarı olub. Eyni zamanda, belə danışıqlar tərəflərin razılaşdırdığı beynəlxalq format çərçivəsində aparılmalıdır ki, bu da onların beynəlxalq hüququn norma və tələblərinə uyğun aparılmasına zəmanət verəcək. Dəfələrlə vasitəçilər vasitəsilə görüş təklifləri verilib, lakin Azərbaycan tərəfi onları rədd edib. Əlavə edirik ki, BQXK-nın mandatı altında olan Vaqif Xaçatryanın bu yaxınlarda Rusiya sülhməramlılarının iştirakı ilə oğurlanmasını nəzərə alsaq, Azərbaycan ərazisində, xüsusən də beynəlxalq vasitəçilərin iştirakı olmadan keçirilən istənilən görüş kifayət qədər böyük risklər ehtiva edir”.

Göründüyü kimi, Bərdəyə gəlməkdən qorxurlar və Xaçatryanın aqibətini yaşamaqdan çekinirlər. Hazırda Xankəndidə Arutyunyana qarşı böyük təzyiq müşahidə edilir. Nikol Paşinyanın adamı kimi tanınan indiki “dövlət naziri” Qurgen Nersisyanın bu məsələdə səssizliyini pozması, habelə Karen Matevosyanın “hakimiyyəti” Arutyunyanı alıb Samvel Babayana təhvil vermək cəhəlləri Paşinyanın siyasətidir və erməni baş nazir bölgədə xaosun olmasında maraqlıdır. “Qara-

Xankəndi separatçıları Bərdəyə gəlməkdən qorxurlar - kukla rejimdən etiraf

Araikin adamı yüklərin Ağdam yolu ilə daşınmasına razılıq vermələrini təkzib edir və Xaçatryanın həbsindən sonra görüşü risk hesab edir; **partiya sədri**: “Ordumuz xunta rejimini sıradan çıxarmalıdır...”

bağ klani”nın stajlı üzvü və 10 il qondarma “baş nazir” olmuş Arutyunyanın indiki perspektivdə devrilməsi inandırıcı görünür. Onun qan tökmək bahasına olsa belə “hakimiyyətini” qoruya biləcəyi ehtimal olunur. Göründüyü kimi, ermənilər ən müxtəlif dezinformasiyadan istifadə edərək birbaşa danışıqlardan yayınırlar. Separatçılar danışıqlara vasitəçi cəlb etmək üçün indi də həbs təhlükəsi ilə bağlı bəhanə ortaya atırlar.

sə, Azərbaycan Qarabağı daha tez nəzarətinə alacaq. Çünki iqtisadi integrasiya müharibədən daha təhlükəli hadisədir”.

AMİP sədri Arzuxan Əliyadənin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, ermənilər bundan əlavə şərtlər də irəli sürürlər. “Onlar tələb edirlər ki, “Laçın” yolunda heç bir məhdudiyyət olmamalıdır, istədikləri kimi istifadə etməlidirlər. Bilirlər ki, Azərbaycan bunu qəbul etməyəcək, sadəcə,

nəlxalq mövzuya çevirmək niyyətindədirlər. Lakin Azərbaycan onların arzusunu ürəyində qoyacaq. Heç bir halda 25-30 min erməninin reintegrasiyası Avropa Birliyinin, yaxud Rusiyanın vasitəçiliyi ilə beynəlxalq problem kimi müzakirəyə çıxarıla bilməz”.

Təhlilçi Asif Nərimanlının dediyinə görə, separatçılar Ağdam marşrutunu nə qəbul edir, nə də erməni əhalisinin bu haqda düşüncəsinə imkan verir: “Əvəzində hərbi mövqelərini gücləndirir, əhalini də döyüşə hazırladırlar. Misal üçün Ruben Vardanyan erməni gənclərə “ekstremal şəraitdə sağ qalmaq” təlimi adı altında hazırlığa başlayıb, Karen Matevosyan “mils dəstəsi” adı altında terror qruplaşması formalaşdırır... Bu prosesə yeni yaratdıqları atəş mövqelərini sıradan çıxarmaqla başlamaq olar”. Onun sözlərinə görə, Qarabağdakı separatçılar 2 sentyabr tarixində qondarma “artsaxın müstəqillik günü”-nə hazırlaşır: “Analoji hazırlıq Ermənistanı da aparılır. “Blokadada mübarizə aparan xalq” görüntüsü yaradacaq və “azadlıq uğrunda mübarizə” nümayiş etdirəcəklər. Bu, nəticə olaraq heç nəyi dəyişdirmir. Hərçənd, Azərbaycan ərazisində hələ də davam edən “dövlətçi” oyunlarına qarşı elə sentyabrın 2-də praktiki addımın atılması da separatizmin ləğvinin başlaması baxımından əhəmiyyətli olardı”.

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadənin fikrincə, Xankəndidə oturan separatçı rejimin başçısı təşviş içindədir: “Qeyd edim ki, separatçıların nümayəndəsi Samvel Babayan ötən günlərdə BBC radi-osuna müsahibəsində Əsgəranda lojistik mərkəzin qurulması və malların Ağdamdan gətirilərək burada toplanması və sonra paylanmasını təklif etmişdi. Ola bilər, belə bir təklif reallaşsın. Qarabağdan ermənilərin kütləvi surətdə köç-künə şərait yaradılması davam etdirilməlidir. Bundan sonra, Xankəndidə realıqları qəbul etməyə məcbur olacaqlar. Demək olar ki, Rusiyanın Ruben Vardanyan və Paşinyanın “status” planları fiaskoya uğrayıb. Getdikcə köç intensiv xarakter aldıqdan sonra kəndlər boşalacaq. Əgər Bərdə

Erməni eko-terrorunu ifşa edən hesabat

Ermənistan bu gün heç bir ekoloji norma və standartlar gözlənilmədən aparılan dağ-mədən sənayesi işlərində ətraf mühitə ciddi zərər vurulur, ekoloji fəsadlar yaranır.

Bu “Ermənistan Respublikası ərazisindəki hasilat mədənlərinin kosmik monitorinqinə dair hesabat”da öz əksini tapıb.

Qeyd olunub ki, bu barədə Ermənistanın öz mətbuatlarında çoxlu neqativ məlumatlar işıqlandırılır. Ermənistan sənayesinə yatırılan investisiyanın həcmi artsa da, bu proses ekoloji vəziyyətin sürətli şəkildə məhvi ilə müşayiət olunur.

“Mədən sənayesində davam edən fəaliyyət region ölkələrinin ekoloji durumuna təsirli ötürür. Mədənlərin bir çoxunun su mənbələrinin yaxınlığında yerləşməsi ətraf mühit üçün zərərli hesab edilən kimyəvi tullantıların çaylara axıdılmasına gətirib çıxarır. Azərbaycanın yerüstü su ehtiyatlarının təxminən 70 faizi qonşu ölkələrdə formalaşmış, transsərhəd su axınları hesabındadır. Ermənistan coğrafi baxımdan Azərbaycandan keçən çayların hövzəsində yerləşdiyinə görə onun ərazisində həyata keçirilən mədən sənayesi üzrə hər hansı bir tədbir ekoloji baxımdan mütləq ölkəmizə təsir edir. Ermənistan Espoo konvensiyasının üzvü kimi ölkə ərazisində aparılan hansısa fəaliyyət barəsində məsləhətləşməli və bir çox hallarda Azərbaycanın razılığını almalı, razılıq əldə edildəndən sonra hansısa fəaliyyət həyata keçirilməlidir” - deyir hesabatda bildirilib.

Qeyd edək ki, hesabatda Ermənistan ərazisində yerləşən 26 ədəd filiz hasilat yataqlarının kosmik monitorinqinin nəticələri yer alıb. Kosmik monitorinq işləri SPOT 6 və Azersky (SPOT 7) peyklərinin 2017 və 2023-cü il tarixlərində çəkilmiş peyk təsvirləri əsasında icra olunub.

Qafan-İrəvan reysi baş tutmadı

Avqustun 25-də reallaşmalı olan Qafan-İrəvan reysi baş tutmayıb. Bu barədə Ermənistan KİV-də məlumat verilib. Qeyd olunur ki, İrəvandan təyyarə gəlmədiyi üçün Qafan-İrəvan reysinin bu gün həyata keçirilməsi mümkün olmayıb.

Reyslə uçaçaq səfərlər İrəvana getmək üçün taksi-dən və ya öz şəxsi avtomobillərindən istifadə etməli olublar.

Xatırladaq ki, Ermənistan hökuməti bu həftənin əvvəlindən İrəvandan Azərbaycanla həmsərhəd olan Qafan şəhərinə müntəzəm reyslərin həyata keçirilməsinə başlanıldığını bildirib.

Bakı isə buna etiraz edib və Qafan aeroportu sərhədə çox yaxın yerləşdiyi üçün Ermənistanın bu qərarını Azərbaycanla razılaşdırılmalı olduğunu vurğulayıb.

də də görüş baş tutarsa, ilkin mərhələdə Xankəndi - Ağdam yolu ilə yüklərin daşınması razılıq əldə edilə bilər. Növbəti danışıqlar baş tutarsa, silahlı erməni qüvvələrinin çıxarılması tələb edilməlidir. Əgər er-

mənilərin Qarabağdan kütləvi köçü davam edərsə, Ermənistan da məcbur qalıb Azərbaycanla sülh müqaviləsinin bağlanmasına gedəcək”.

Emil SALAMOĞLU
“Yeni Müsavat”

Bu yaxınlarda aşkarlanan kütləvi məzarlıqlarda Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşmüş şəxslərin nəsi tapılıb. Həmin qalıqlar üzərində aparılan tədqiqatlar nəticəsində məlum olub ki, onlardan yeddisi Daşaltı kəndində uğursuz hərbi əməliyyat zamanı həlak olanlardır.

1992-ci ilin əvvəlində Şuşa ilə əlaqənin tam kəsilməsi qorxusu var idi. Kərkicahan işğal olunandan sonra Ağdamdan Şuşaya gələn yol bağlanmışdı. Yeganə Laçın yolu qalırdı ki, onu da Daşaltı kəndini zəbt etmiş ermənilər atəş altında saxlayırdılar. Ermənilərin hücumlarının qarşısını almaq üçün Daşaltı kəndi istiqamətindən xüsusi əməliyyat hazırlanıb. Əməliyyat Şuşanın Daşaltı kəndinin erməni işğalından azad olunması məqsədilə aparılıb və 1992-ci il yanvarın 25-i axşamdan 26-sı axşama qədər davam edib. Əməliyyatın keçirilməsi üçün Şıxov taborundan 200 nəfər ayrılıb. Yanvarın 25-dən 26-na keçən gecə başlanan əməliyyata sabiq müdafiə naziri Təcəddin Mehdiyev rəhbərlik edib. Əməliyyatın birinci planı tağımın Nəbilər kəndi vasitəsilə keçərək Qızılcaya hüdürlüyünə qalxaraq, oradan Daşaltıdan Sığnaxa aparan yolu kəsmək, ikinci plan Daşaltıdan Şuşakəndə aparan yolu kəsmək olub. Əməliyyat zamanı hava şəraitinin sərtliyi, hərbi əlaqənin pis təşkil edilməsi, əməliyyat sirlərinin yayılması və bələdçilərin xəyanəti uğursuzluğa səbəb olub. Daşaltıya daxil olan tağım ermənilərin pusuşuna düşüb. Digər tağımlar da itki verərək geri çəkiliblər. Azərbaycan Ordusu uğursuz əməliyyatda 100-ə yaxın itki verib, Müdafiə Nazirliyinin Kəşfiyyat Böliüyünün rəis müavini olan polkovnik-leytenant Riad Əhmədov isə itkin düşüb. Onun təyindən bu günədək heç bir məlumat yoxdur. Ermənilər də xeyli itki verib, əməliyyat zamanı düşmənin 80 döyüşçüsü məhv edilib.

2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayaraq Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi uğurlu əks-hücum əməliyyatları nəticəsində Ermənistanın uzun illər işğal altında saxladığı torpaqlar azad olunub. 44 gün davam edən Vətən müharibəsində Müzəffər Azərbaycan Ordusu düşməni Qarabağdan qovub. Azərbaycan əsgərinin sərrast atəşi nəticəsində hər gün xeyli sayda canlı qüvvə və texnika itkisi ilə üzleşən erməni silahlı qüvvələri çıxış yolunu geri çəkilməkdə görublər.

2020-ci il noyabrın 9-da Şanlı Azərbaycan Ordusu 1991-ci ildən etibarən erməni silahlı dəstələrinin nəzarəti altında olan Daşaltı kəndini işğaldan azad edib. Bununla da 28 ildən sonra "Daşaltı əməliyyatı"nın qisası alınb. Azad olunandan sonra bir vaxtlar işğal altında saxlanılan Azərbaycan torpaqlarında kütləvi məzarlıqlar aşkarlanıb. Bu məzarlıqlardan biri də 2021-ci il fevralın 17-də Daşaltı kəndi ərazisində aşkar edilib və oradan 7 nəfərə məxsus meyit qalıqları çıxarılarq götürülüb. "Daşaltı əməliyyatına görə faktiki Ali Baş Komandan vəzifəsi daşıyan adam kimi özünüdə günah payı hiss edirsinizmi" sualına mərhum eks-prezi-

Daşaltı əməliyyatının yeni "şahidləri" və açılmayan sirləri

Əməliyyatın sirlərinin qarşı tərəfə ötürüldüyü haqda bu gün də söz-söhbətlər dolaşmaqdadır

dent Ayaz Mütəllibov müsahibələrin birində belə cavab vermişdi: "Mən onu bilərəm ki, Daşaltı əməliyyatı haqqında ermənilər əvvəldən bildilər. Bizimkilər bu haqda ermənilərə xəbər verdilər. Mənə belə danışılar". Daşaltı əməliyyatının qisası alınsa da bütün sirləri açıldı mı?

Hərbi ekspert Emin Həsəni ordumuzun həmin dövrdə tam formalaşmamasından danışdı: "1991-ci ilin oktyabrında uzun müzakirələrdən sonra Azərbaycan Ordusunun yaradılması haqqında qərar qəbul edildi. İlk hərbi hissə 701 sayılı adlandırıldı və Şıxovda yaradıldı. Bu hərbi hissənin tərkibində könüllülər var idi. Onlar uzun müddət təlim keçəndən sonra dekabr ayında Şəhidlər Xiyabanında təntənəli şəkildə andıçmə mərasimi keçirildi. Yanvar ayında isə bu əməliyyat həyata keçirildi. Bu ilk əməliyyat idi və müdafiə nazirinin özü birbaşa bu əməliyyata rəhbərlik edirdi. Təəssüflər olsun ki, bu əməliyyatda böyük bir uğursuzluq yaşadıq. O zaman-dan bu günə qədər bir çox sirlər

var. Əməliyyatın satıldığı, əməliyyat sirlərinin qarşı tərəfə ötürüldüyü yönündə bu gün də söz-söhbətlər dolaşmaqdadır. Məğlubiyyətə ən əsas səbəb kimi, sirlərin ötürülməsi göstərilir. Orada iştirak edən döyüşçülər sovet ordusunda xidmət edən zabitlər, Azərbaycanın qeyrətli oğulları idi. Onlar ilk olaraq yaradılmış hərbi hissəmizin dövrünə görə peşəkar hərbiçiləri sayılırdı. Doğrudur, ordu ilk yaradıldığına görə peşəkarlıq bir qədər az idi, amma vətənpərvər, qeyrətli oğullar ora yığılmışdı. Onlar ordumuzun ilkin təşkil edirdi. Təəssüflər olsun ki, o zaman bu qədər böyük məğlubiyyət yaşadıq. Müdafiə naziri Təcəddin Mehdiyev əməliyyata rəhbərlik etmişdi, məğlub olduq. O zaman bilirsiniz ki, SSRİ rəhbərliyi, ardınca da Sovet Rusiyası ermənilərə dəstək verirdi, informasiyalarla onları təmin edirdi. Silah-sursatı da əskik etmirdilər. Bu dəstəklə ermənilər Qarabağ torpaqlarımızı ard-arda işğal edirdi. Bu işğal da Şuşaya bitişik kəndlərdən başlamışdı. Ardınca

da bilirsiniz ki, Qaradağlı, Xocalı və digər ərazilərimiz işğal olundu, böyük faciələr yaşadıq. Daşaltı əməliyyatındakı uğursuzluq digər uğursuzluqlar yaşamağımıza səbəb oldu. Mənəvi-psixoloji baxımdan sarsıntılar yaşadıq. Qısa zamanda sonra müdafiə naziri dəyişdi. Ard-arda müdafiə nazirlərinin dəyişməsi də burada çox ciddi rol oynadı. O zaman ordu quruculuğu prosesi çox ləng gedirdi. Ancaq xalqımız rayonlarda könüllü şəkildə torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxmışdı. Ən çətin vəziyyətdə belə o zamankı Azərbaycan rəhbərliyi əhaliyə ciddi dəstək vermirdi. Hətta sovetlərin qalmasını belə istəyirdilər. Moskvanın "ədalətli" qərar qəbul edəcəyinə inanırdılar. O zaman Qazaxdan Naxçıvana qədər sərhədboyu əhali öz torpaqlarını qoruyurdu. Qazax, Tovuz, Gədəbəy, Daşkəsən, Goranboy, Qarabağ ərazilərinin əhalisi ayaqda idi. Məhz o zaman həmin könüllülərin fədakarlığı nəticəsində ərazilərimiz qorundu. Onlar ağır şəraitdə canlarını,

canlarını bu vətən üçün verdilər. İnsanlar özləri vəsait toplayıb silahlar alırdılar, könüllərə hər cür dəstək verirdi. Bilirsiniz ki, milli ordumuzun formalaşması 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi dövründən etibarən başladı. Bu formalaşma prosesi qanunauyğun şəkildə aparıldı. Bir sıra hərbi yolda ali məktəblər, qurumlar yaradıldı. Cənab prezident də bu siyasəti dövrün tələblərinə uyğun şəkildə bu gün də aparmaqdadır. Nəticədə peşəkar ordu yaradıldı. Bu ordu da qarşıya qoyulan tapşırıqları 44 günlük Vətən müharibəsində yerinə yetirdi. Şəhidlərimizin, o cümlədən, Daşaltı şəhidlərimizin qısa-

mətdir. Onlar hər zaman Azərbaycan dövləti tərəfindən uca tutulub. Biz indi Şuşaya, Daşaltıya qayıtmışıq. Diplomatiya masada da ard-arda qələbələr qazanırıq".

Hərbi ekspert fikirlərində Rusiya-Ukrayna savaşına da toxundu: "Rusiya bu savaşda 250 mindən çox itki verib, Ukraynanın da itkiləri 200 minə qədərdir. Digər regionlarda da gedən savaşlar onu göstərir ki, son dövrlərdə ən parlaq əməliyyatları Azərbaycan Ordusu həyata keçirib. Düşməni kapitulyasiyaya məcbur edilib, Kəlbəcər, Laçın və Ağdamdan döyüşsüz ermənilər çıxarılıb. Bilirsiniz ki, Zəfer yo-

salındı. Bu gün də həmin şəhidlərimizin yüksək ehtiramla dəfn olunması həm I Qarabağ savaşının, həm də II Qarabağ savaşının şəhidlərinə göstərilən hör-

lu Daşaltıdan keçir. Bunun da tarixi əhəmiyyəti böyükdür. Hər kəs ordumuzun keçdiyi tarixi bilməlidir".

□ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Məsəvi"

Daşaltıda qalıqları tapılan hərbiçilərimiz torpağa tapşırıldı

Otuz bir il əvvəl Şuşada - Daşaltı uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olan Nofel Qurbanov paytaxtın Sabuncu rayonundakı Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırılıb.

Dəfn mərasimində şəhidin ailə üzvləri ilə yanaşı, hökumət və ictimaiyyət nümayəndələri, rayon sakinləri, qazilər, döyüş yoldaşları, media nümayəndələri iştirak ediblər.

Dəfn zamanı şəhidlərimizin ruhuna dualar oxunub və "Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz" şüarı səsləndirilib.

Şəhid Nofel Qurbanov əsgəri ənənələrə uyğun olaraq yaylın atəşi və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin sədələri altında torpağa tapşırılıb.

Qeyd edək ki, 1971-ci il dekabrın 3-də Bakıda anadan olan Nofel Qurbanov 1992-ci il yanvarın 26-da Daşaltı əməliyyatı zamanı şəhid olub.

Daşaltı uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olan Nureli Abdullayev isə paytaxtın Suraxanı rayonunun Bülbülə qəsəbəsində Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırılıb.

Dəfn mərasimində şəhidin ailə üzvləri ilə yanaşı, Müdafiə Nazirliyinin, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri, sakinlər, qazilər, media nümayəndələri iştirak ediblər.

Şəhid Nureli Abdullayev əsgəri ənənələrə uyğun olaraq yaylın atəşi və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin sədələri altında torpağa tapşırılıb.

Dəfn mərasimində şəhidlərimizin ruhuna dualar oxunub, xalqımıza və dövlətimizə sülh və əmin-amanlıq arzulanıb, şəhidin məzarına tər güllər düzülüb, Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin adından əkil qoyulub.

Qeyd edək ki, şəhid Nureli Abdullayev Şuşa rayonunun Daşaltı kəndi ərazisində qalıqları aşkar edilmiş yeddi nəfərdən biridir.

Deputat, Böyük Quruluş Partiyasının başqanı Fazil Mustafanın hadisələrə münasibəti adətən, bir çoxlarından fərqlənir, orijinallığı ilə seçilir. Odur ki, “Yeni Müsavat”-a müsahibəsində əvvəlcə son günlərin ən aktual mövzusu olan Priqojin olayına münasibətini bilmək istədik. Amma təbii ki, ölkəmizin əsas problemlərindən, o cümlədən 30 ildən çoxdur blokadada olan Naxçıvanla bağlı məsələlərdən də danışdıq.

- Fazil bəy, deyirlər bütün müqayisələr uğursuzdur, amma terrora məruz qalan Fazil Mustafanın Priqojin olayına münasibəti necədir? Bu hadisənin arxasında kimlərin dayandığı qənaətinizdir?

- Terror aktının baş verməsi daha çox nəyi göstərir? Kənarda hakimiyyətə iddia edən, müəyyən dərəcədə əlində güc imkanları olan bir qüvvənin mövcudluğu heç bir hakimiyyət üçün qəbul edilən deyil. Ona görə də bu qüvvənin hansısa formada sıradan çıxarılması zəruridir. Məsələyə bu məntiqə yanaşırıam. Bunu hansısa xarici ölkənin xüsusi xidmət orqanlarının törətməsi ehtimalı azdır. Çünki onlar üçün də maraqlı idi ki, Rusiya daxilində belə bir güc mərkəzi hansısa qüvvənin əlində toplansın və mövcud rejimlə onun toqquşması gerçək olsun. Bu baxımdan da çox güman ki, hadisəyə “daxili məsələ” kimi yanaşılmalıdır. Özündə təhlükə riski daşıdığına görə, çevrə və ətrafda çox sayda insanlar müəyyən dərəcədə Priqojinin zamanəti ilə vəzifələrə yerləşdiyinə, müəyyən imkanlar əldə etdiyinə görə bu, uzun müddət onun obrazında birləşdirici faktoru saxlamaq heç bir hakimiyyət, o cümlədən Rusiya hakimiyyəti üçün əlverişli deyildi. Ehtimal daha çox bunun üzərində gedir. Priqojin əslində xaraktercə inqilabçı deyildi, qiyamçı idi. Yeni inqilabçı mahiyyətə proqrama sahib olur, hansısa bir sistemin dəyişib, yeni bir sistemlə əvəz edilməsinə çalışan, müəyyən şəkildə də intellektual hazırlığa sahib olan qüvvənin təmsilçisi olur. Amma Priqojin epizodik qiyamçı idi. Konkret situasiyada hakimiyyət içindəki ayı-ayrı qüvvələrlə maraqları toqquşduğuna görə bu qiyamı etməyə məcbur olmuşdu.

- Bir az da “ağqvardiyaçı” təsiri bağışlayırdı...

- Bəli, məhdud imkanları ilə bunu həyata keçirməyə çalışırdı. Elə “ağqvardiyaçıları”ın özlərinin də əslində məğlub olmasının səbəbi proqramsız olmaları idi. Yeni onlar da konkret olaraq nəyi-sə bərpa etmək istəyirdilər, nəyisə qurmaq istəmirdilər. Çar hakimiyyətinin hansısa formada bərpasına çalışırdılar. Bərpa istəyənlər çox vaxt uduzurlar. Daha çox konkret məqsədə hazır olan qüvvələr fərqli bir rejim qurmaq istəyənlər uğur qazana bilər. İranda da şah rejiminə qarşı

“Biz bu məsələdə bir az ləngidik, boşluqlar buraxdıq”

Fazil Mustafadan Naxçıvanla bağlı sensasion fikirlər: “Həm Ali Məclis, həm Nazirlər Kabineti, həm səlahiyyətli nümayəndə, həm nazirliklər var; baş açmaq olmur, kim hara tabedir, kim hardan idarə olunur?”

mübarizədə eyni bir metodu yeni bir rejim qurmaq istəyən şəriətçilər əldə edər, uğur qazana bildilər. Priqojinlə bağlı belə bir risk yox idi. Priqojin Rusiyada faktiki olaraq elitaya təsir göstərə biləcək, elita içində ən azı öz qüvvələrini birinci şəxs zəminində irəlilətməmiş, onlara pul qazandırmış, vəzifə vermiş bir mövqeyə sahib idi. Ona görə də bu bənd, bu dünyın qırılandan sonra artıq onların hansısa formada birləşmək imkanları olmaya- caq. Bu baxımdan da mənə, hadisənin əslində baş verməsinin istiqaməti bu kontekstdən daha çox aydın olmalıdır.

- Necə bilirsiniz, bu həm də Putinə qarşı törədilmiş terror aktıdır, yoxsa Rusiya prezidentinin də iştirakında rol aldığı və ya rəhbərlik etdiyi ssenariidir?

- Əslində Putinə qarşı atılan addım deyildi. Onun müəyyən dərəcədə maraqlarına uyğun olan addım idi. Əlbəttə ki, razılaşdırılıb. Bu, avtomobil qəzası deyil. Təyyarə qəzasıdırsa, belə qəza nadir hallarda və bu cür baş verir. Bu qəzanı da hansısa “KamAz” sürücüsünün digər avtomobilin qabağına verib əzməklə gerçəkləşdirmək mümkün olmur. Burada başqa meyillər ola bilər. Amma biz ehtimalları danışırıq. Priqojinin əslində Afrikadakı fəaliyyəti özünün Rusiyadakı təhlükəli obrazını ört-basdır etmək məqsədi daşıyırdı. Yəni “Rusiya üçün təhlükə deyiləm, əksinə, xaricdə Rusiyanın marağını qoruyan adamam” görüntüsü yaratmağa

çalışırdı. Məncə, Priqojin elə qiyam qaldıran vaxt onun taleyi ilə bağlı qərar verilmişdi. Sadəcə, vaxt keçməli və hansısa fürsət dəyərləndirilməli idi.

- Fazil bəy, qayıdaq ölkəmizə. Parlamentin payız sessiyasından nə gözləmək olar?

- Payız sessiyası yəqin ənənəvi proqram üzrə öz işinə başlayacaq, qanunverici işlər planı tutulur. Qanunvericiliyə görə fəaliyyətlər əsasən, 15 sentyabrdan başlayır. Əslində payız sessiyalarının

kün oldu, 1-2 aya separatçılar müəyyən dərəcədə geri çəkilməli oldular və Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən insanlarla bizim təması- mız yarandı. Bu vəziyyətdən asılı olaraq alınan qərar- dır, ona görə də indidən irəli qaçıb, bunu söyləmək ol- maz. Qarabağdakı məsələlərin hər hansı formada həlli ol- masa da, onun bu biçimdə davam etməsində maraqlı ol- malıyıq. Çünki səbri daşan biz deyilik, biz situasiyaya nəzarət edən mövqedəyik. Orda gecikmə artıq erməni-

- Rusiya pasportu gəzdirən ermənilərin Qarabağdan kütləvi çıxışı haqda təhliliniz necədir?

- Bəlli bir ideya ilə uzun müddət insanları maddi maraqları üzərindən bir yerdə saxlamaq mümkün deyil. Artıq pragmatik insanların çoxu anlayır ki, ya burda yaşayıb tabe olmalısən, ya da dar da- irədə uzun illər mübarizə aparmaq, sıxıntılara tab gətirərək qalacağını düşünməli- sən. Burada təhsil, can gü- vənliyi və başqa məsələlər var. Ona görə də insanların xeyli hissəsi haqlı olaraq qə- rar qəbul edirlər ki, əgər Azər- baycanın tabeliyində olmaq istəmiriksə, o zaman gedib

başqa yerdə yaşayışımızı qu- raq. Bu, təbii insan instinkti- dir. Bu instinktlə də onlar bu davranışla göstərilir. Bura- da belə mülahizələr var ki, qəsdən mülki əhalini çıxarı- lar. Əslində əgər belə bir niy- yətləri varsa, bu, bizim tama- milə xeyrimizə işləyən amil- dir. Çünki biz hər hansı bir şə- kildə mülki əhali ilə savaşa- n zehniyyətə sahib deyilik. Əgər qarşımızda tamamilə terrorçular duracaqsə, onda rahatlıqla bu problemi həll et- miş olacağıq.

- Tətil günlərində Naxçı-

yük maşınlarını yığaraq, “Naxçıvana getməyə yol ver”, deyər ermənilərin Laçın yolu ilə bağlı səsləndirdiyi şüarı başqa formada, Azərbaycan dilində təkrarlayaraq, ingilis dilinə tərcümə edərək gündə- mə gətirməliydik, dünyaya çatdırmalıydıq. Biz bu məsə- lədə bir az ləngidik, boşluqlar buraxdıq.

- Amma hələ də gec deyil...
- Mənə elə gəlir ki, hələ də gec deyil, bunu etməyimiz la- zımdır. İkincisi, Naxçıvanla bağlı mənə, daxildə müəy- yən məsələlərin həllini gecik- diririk. Xüsusilə də idarəetmə ilə bağlı bir konkretləşməyə ehtiyac var. Naxçıvanda fakti- ki olaraq hansı vəzifəli şəxsin hansı səlahiyyətə malik olma- sı müəmmaya çevrilir. Bunu sürətlə həll etmək lazımdır ki, əhalinin problemləri ilə konkret səlahiyyətə və imka- na malik olan qurumlar məş- ğul ola bilsinlər. Üçüncüsü, Naxçıvanla bağlı ən vacib mə- sələlərdən biri qaz və işıq tarif- lərinə yenidən baxılmasıdır. Bu tarifləri aşağı salmaq la- zımdır. Çünki işsizlik ciddi bir problem kimi qalmaqdadır. Naxçıvanda iş həyatını can- landırmaq çox çətindir. O ba- xımdan da ki, yol yoxdur. Yol olandan sonra rahatdır. Pivə istehsal etdin, harasa çıxar, sat, bazar, bazarda rəqəbat-filan məsələlərdə çətinlik var. Tekstil, yaxud ərzaq, kənd tə- sərrüfatı məhsulları... Yeni heç olmasa hansısa yerə çıxış imkanı olanda bunları edə bi- lirsən, insanlar bir az dirçəle bilər. Konkret olaraq iş adam- ları ora gedib investisiya qoy- salar, bazar, yol olmayandan sonra bunu inkişaf etdirmək mümkün deyil və heç kim də buna maraq göstərməyəcək. Ona görə də son vaxtlar işsiz- lik xeyli artıb və insanlar bun- dan ciddi əziyyət çəkirlər, kommunal xərcləri belə ödəyə bilmirlər. Odur ki, ilk növbədə

“Zəngəzur dəhlizindən keçməklə Naxçıvana gediş-gəlişimizlə bağlı təbliğatımızı qura bilmədik”

ən aktual məsələsi büdcə la- yihəsinin müzakirəsidir. Büd- cə hansı formada təqdim olu- nacaq və bu müzakirələr han- sı effektiv şəkildə gedəcək? Yeni payız sessiyasının ağır- lığı büdcə üzərindədir. Ona gö- rə də diqqət daha çox bu mə- sələyə yönələcək.

- Budəfəki büdcə müzaki- rələrində Xankəndi və di- gər ərazilərimizdə yaşayan mülki ermənilərlə bağlı və- saitin ayrılması nəzərdə tutula bilərmi? Yeri gəl- mişkən, Qarabağdakı qon- darma rejim Ermənistan- dan kredit alacağını elan edib. Gedişat nəyi göstərir: dinc yollarla separatçıları islah etmək mümkün ola- caq, yoxsa növbəti dərs zər- rureti var?

- Bunu söyləmək tezdir, biz situasiyaya görə dəyişik- lik edəcəyik. Ola bilsin, müm-

lən üçün böyük problemdir. Nə qədər tez ram olsalar, Azərbaycan qanunlarına ta- be olsalar, özlərinin qey- ri-müəyyən vəziyyətini dü- zəltmiş olacaqlar. Amma on- lar nəyəsə ümid edərək buna davam edəcəklərsə, onların mövqeləri get-gedə zəifləy- cək və zərbəni onlar alacaq- lar. O baxımdan da hələ büd- cədə bu məsələ, yaxud konstitusiyaya dəyişiklikləri ilə bağlı referendumdan danış- maq tezdir. Amma elə də ola bilər ki, vəziyyət konstitusiyaya dəyişikliklərindən tutmuş, di- gər məsələlərə qədər bir sıra nüansları nəzərə alaraq ciddi addımları ata bilərik. Ona gö- rə də bu, hələ indidən proq- nozlaşdırılmalı məsələ deyil. Ehtimal olaraq deyər bilərik ki, onlar geri çəkilməklər, başqa çıxış yolları yoxdur.

vanda olduğunuzu gör- dük. Necə bilirsiniz, nə vaxta qədər Azərbaycan vətəndaşları çətinliklər, məhrumiyyətlərlə, yalnız hava yolu ilə Naxçıvana gedib-gələcək? Ağdam yolundan imtina edərək, Laçın yolunu tələb edən ermənilərin bu israrının qarşılığında niyə biz Azərbaycanın əsas hissə- sinin 30 ildən çoxdur Naxçıvanla quru əlaqəsi- nin mövcud olmaması problemini ciddi müzaki- rə predmetinə çevirə bil- məmişik?

- Bir şeyi qeyd edim ki, biz Naxçıvan problemini beynəlxalq aləmə çatdırı bilməmişik. Bu prosesdən istifadə edərək Zəngəzur dəhlizindən keçməklə Naxçıvana ge- diş-gəlişimizlə bağlı təbliğatı- mızı qura bilmədik. Biz oraya

hökumət Naxçıvandakı tariflə- rə yenidən baxmalıdır, işıqla, qazla bağlı tariflər aşağı salın- malıdır. Biz elə bil ki, blokada olan bir bölgəmə diqqət yeti- ririk. Həmçinin təyyarə biletlə- rinin qiymətinə də baxılmalı- dır. Bu məsələ olduqca vacib- dir, çünki insanların sıxıntıları çox böyükdür. Burada birinci növbədə idarəetmənin sadə- ləşdirilməsi variantına getmə- liyik və konkret məsuliyyət da- şıyan idarəetmə mexanizmini qurmalıyıq. Çünki həm Ali Məclis, həm Nazirlər Kabineti, həm Prezidentin səlahiyyətli nümayəndəsi, həm nazirliklər var. Baş açmaq olmur, kim ha- ra tabedir, kim haradan idarə olunur? Bu idarəetmə xaosu- nu mütləq aradan götürmək lazımdır.

□ **Elşad PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Gedənlərin qayıtmağı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Bu yerlərdə qatarlar şərqdən qərbə, qərbdən də şərqə gedir. Dəmiryolunun hər iki tərəfi ilə göz işlədikcə çöllüklər uzanıb gedirdi, - Sarı Özək sarı torpağın özəyi - ortası idi".
(Çingiz Ayfmatov, "Gün var əsrə bərabər")

Yeni yaradılmış ordumuzun 1992-ci il yanvarın 25-də Şuşa yaxınlığında, Daşaltıda apardığı uğursuz əməliyyat hamımızın yadındadır. Savadsız müdafiə naziri, satqın bələdçilər, başıpozuq əməliyyat, 90-a yaxın itki, don vurmuş əsgərlərimiz... İndi adam o uğursuzluğu, sonradan başqa uğursuzluqlarımıza da təkan vermiş bəd günü heç xatırlamaq istəmir, çünki yaranın yeri acıdır. Ancaq müəyyən təsəlli də vardı, bəzi mənbələr əsgərlərimizin sonadək döyüşdüyünü, bəzilərinin mühasirədə özünü qumbarayla partlatdığını, lakin təslim olmadığını, geri qaçmadığını söyləmişdilər.

Daşaltıda itkin düşən əsgərlərimizdən bugünlərdə soraq var. 2020-də Daşaltı azad ediləndən sonra orda tapılan cəsədlərin identifikasiyası aparılıb. Bu avqustda, ayın 24-də Adil Niftəliyevi Xaçmazda, doğulduğu Dədəli kəndində basdırdılar. 31 il sonra.

31 il sonra, avqustun 23-də Baba Mikayılovu Şamaxının Göylər kəndinə aparıb dəfn elədilər.

31 il sonra, 24 avqustda Araz Rüstəmovu Xızının Giləzi qəsəbəsində basdırdılar.

Hələlik Daşaltıdakı cəsədlərdən 7 əsgərin kimliyi müəyyən edilib.

Bir dəfə Qarabağda düşmənlər basdırmışdılar, ikinci dəfə doğulduqları yerdə, doğmaları basdırır. Yenidən pöhrələncək. Belə toxumlar ölmür, qurumur, itmir. Biz Həsən bəy Zərdabini 3 dəfə basdırmışıq, bilirdinizmi? Amma kölgəsi hər yerimizə çatan uca ağacdır.

Prosedur olaraq bu oğulların dəfni rəsmi mediada "meyit qalıqlarının dəfni" adlanır. Doğrudur. Ancaq mahiyyətə yanlışdır. Onlar qalıq deyil. Onlar tamdır. Bütövdür. Onların dəfni ilə uzun, ağır bir proses də tamamlanır. Dövrə qapanır.

23 avqustda Abşeronun Qobu qəsəbəsində də bir dəfn prosesi vardı. 31 il qabaq Daşaltıda həlak olan Gülverdi Hüseynovun "tamını" dəfn edirdilər. Və eyni vaxtda Qobu yaxınlığında məskunlaşan məcburi köçkünlərin Qarabağa qayıdışı gedir. Laçına, Füzuliyə köçlər var. Gülverdi Hüseynovu dəfn etməyə aparənlarla Qarabağa köçənlər bəlkə eyni yolda, eyni küçədə üz-üzə gəlmişlər, kim bilir... 1993-cü ilin acı köçhaköçünü canlı görənlər bu hadisələrin nə qədər simvolik, rəmzi olduğunu anlamışlar. Onlar bir zamanlar getməseydi, biz indi qayıtmazdıq.

Mən buna bənzər qəribə duyğuları bir dəfə də yaşamışam. Laçınli məcburi köçkünün çoxlu yorğan-döşəyi köhnə maşınının üstünə yığıb, Türkiyə bayrağını qaldırıb zəlzələ bölgəsinə yardım daşdığını görəndə. O yorğan-döşəkləri başqa bir dəfə, başqa bir yerdə gördüyüm yadıma düşmüşdü. 1993-cü ilin avqustunda, ucu Laçın-Qubadlı, axırı İmişli-Biləsuvar çölləri, Bakının dar ya-taqxanaları olan köç karvanında çoxlu belə yorğan-döşək yükləri vardı. Yazıq tərəkəmənin yorğan-döşəkdən başqa nə var dövləti olur ki? Əldə yun var, yorğan sırtı, döşək sal... Köç karvanında bu sayısız-hesabsız yorğan-döşəkləri görəndə düşünmüşdüm: "Neyləyirlər bunları? Bir-ikisi bəs deyildimi? Hara aparırlar?" Lazım imiş. Mən görməmişdim, el görmüşdü. Haçansa qardaşa lazım olacağını bilirmişlər.

Dövrəmiz mübarək. Bütövlüyümüz qutlu olsun. Hamının gedəni qayıtsın.

P.S. Yazının başlığı yazıçı Sabir Əhmədlinin romanının adından götürülüb. Oğlu Murovda, 1994-də erməni faşistləriylə döyüşdə həlak olan, qardaşı isə 1944-də alman faşistlərlə davada həlak olub Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı alan cəbrayilli Sabir bəyin...

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan sentyabrın 4-də Rusiyaya səfər edəcək. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu barədə TASS diplomatik mənbələrə əsasən məlumat yayıb. Səfər çərçivəsində Soçidə Ərdoğanla rusiyalı həmkarı Vladimir Putin arasında görüş olacaq. Liderlərin xüsusilə "Taxıl sazişi"ni müzakirə edəcəkləri gözlənilir. Putinlə görüş ərəfəsində Ankara Ukrayna, ABŞ və AB ilə taxıl sazişi üzrə təmasları gücləndirib.

Bu barədə TASS diplomatik mənbəyə istinadla məlumat yayıb.

"İşlər Xarici İşlər Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi və Ticarət Nazirliyi vasitəsilə aparılır. Ərdoğan və Putin arasında aparılan danışıqlar ərəfəsində taxıl təşəbbüsünün həyata keçirilməsi ilə bağlı problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində işlər intensivləşib", - məlumatda qeyd olunub.

Putinin niyə Türkiyəyə getmədiyi haqda mümkün versiyalar sırasında prezidentin təhlükəsizliyi məsələsi öndədir. Türkiyə nə qədər Qərb və NATO-da müstəqilliyini saxlamağa çalışsa da, Rusiya ilə hibrid müharibəsi edən bir bloka üzvdür və Putinin oraya səfəri istənilən halda riskdir. Burada daha bir məqam da diqqətdən qaçmamalıdır: Rusiya mümkün görüşdə mövzuların əhatə dairəsini bilir və indi bu müzakirələrə bəlkə də xüsusi ehtiyacı yoxdur.

Ərdoğan üçün "Taxıl sazişi" də vacibdir, taleyi müəmmalı olan qaz xəbəsi da. Ərdoğan ümid edir ki, hələ də "Taxıl sazişi"ndə kompromis tapıla bilər. Türkiyə Rumıniya limanları vasitəsilə Ukrayna taxılının ixracı üzrə Amerika planının hazırlanmasında iştirak etməklə yanaşı, Rusiya və Qətlə alternativ razılaşmanın mümkünliyünü müzakirə edir. Ancaq açıq şəkildə o da görünür ki, Moskva Soçidə ola biləcək görüşə də çox istə baxmır. Son günlər münasibətləri gərginləşdirəcək başqa xəbərlər də var. Bildirilir ki, Türkiyə gəmiqayırma zavodlarından birində Ukrayna Hərbi Dəniz Qüvvələri üçün "Ada" tipli ikinci gəmi hazırlanıb. Gəmilərin tikintisini İstanbul şirkətlərindən biri həyata keçirir. Hazırda Ukraynada donanma qalmayıb, baxmayaraq ki, sırf nominal Hərbi Dəniz Qüvvələri, eləcə də onların komandiri var. Türkiyənin bu məsələdə Ukraynaya dəstəyi isə Moskvanın narazılığını artırır. Görünür, Ərdoğanın İsveç məsələsində "geri çəkilmək" ehtiyatı, İsveçin Finlandiyanın üzvlüyündən daha çox strateji məsələ olduğu Moskva üçün impuls olub, çünki İsveç mahiyyətə Baltik dənizinin "ağız" hesab

"Məhəmmədin dağa tərəf getməsi..." - Ərdoğanın Putinlə görüşündə Qarabağ gündəmi

Rusiya liderinin niyə Türkiyəyə getmədiyi haqda mümkün versiyalar sırasında təhlükəsizliyi məsələsi öndədir; **Toğrul İsmayıl**: "Rusiya ilə Türkiyənin münasibətləri yaxşı olduqca, bu onlarla yaxın əlaqələri olan dövlətlərin işinə yarayacaq"

olunur.

Təbii ki, Moskva ilə Ankaranın gündəmi heç də bununla məhdudlaşmır. Taxıl müqaviləsi və qaz qovşağı ilə bağlı suallar düz mətnlə qaldırılır. Türkiyənin Moskvanın İsveçlə bağlı gözləntilərini tam şəkildə təmin etmək müqabilində bu məsələlərdə nəse əldə etməsi mümkündür. Bununla belə, Kremlin yalnız İsveçlə bağlı gözlənti ilə kifayətlənməyi, yoxsa Türkiyənin Rusiyanın əsas tərəfdaşı olduğu Qafqazdakı vəziyyət və sabitliyin təmin olunması ilə bağlı iştirakının müzakirə olunacağı ayrı sualdır.

Ankara Universitetinin professoru Toğrul İsmayılın "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Putinin ölkədən çıxması daxili təhlükəsizlik və müharibədən dolayı bir çox ölkələrlə münasibətlərin məhdudlaşmasından irəli gəlir. T.İsmayıl bura Priqojinin təyyarəsinin qəzaya uğrayandan sonra Rusiyada daxili vəziyyət ürkəçənməsinə də əlavə edir. Onun fikrincə, digər tərəfdən, Türkiyənin NATO ölkəsi olduğunu unutmaq olmaz və tarixdə belə hadisələr olur. "Stalin də müharibə zamanı ölkəsindən çıxmayıb, yalnız Tehrana gedib. Putin Stalina heyran biri kimi onun Moskvaya üçün impuls olub, çünki İsveç mahiyyətə Baltik dənizinin "ağız" hesab

derlərin üzbəüz görüşünü əhəmiyyətli sayır: "Üz-üzə görüş bir marağın olmasının göstəricisidir. Taxıl koridoru Rusiya üçün vacibdir. Buna görə Türkiyə ilə əlaqələri korlayarmı? Əgər anlaşma uzaldılmasa, Rusiya öz qapısını bağlamış olar. Əgər Putin bu görüşə meyilli olmasaydı, Ərdoğanla telefonla danışardı, onu Rusiyaya dəvət etməzdi. Mən Rusiyanın bu görüşə o dərəcədə marağının olmaması fikirlərini qəbul etmirəm. Ümumiyyətlə, Rusiyanın taxıl sazişinə ehtiyacı var. Ola bilsin ki, bu məsələdə alternativ variantlar təklif edilsin, amma hər halda anlaşma olmalıdır".

Professorun sözlərinə görə, görüşdə hər şey müzakirə ediləcək: "Dövlət başçıları bir araya gəlsə, danışılmayan məsələ qalmaz. İstər Qarabağ, istər Zəngəzur koridoru olsun... Türkiyə Qarabağ prosesini həssaslıqla izləyir. Qarabağ məsələsində hər şey Azərbaycanın lehinedir. Beynəlxalq hüquq bizim yanımda olduğuna görə heç nə edə bilmirlər. Lokal müdaxilələr edilir, ancaq əngəl ola bilmirlər. BMT dirləmələrində də bunu gördük. Rusiyanın təbii ki, öz maraqları var. Məsəl üçün BMT iclasında Rusiya Kipr məsələsində Türkiyənin mövqeyini dəstəklədi. Bu, müttəfiqlik deyil, maraqların üst-üstə düşməsindən irəli

gəlir. Rusiya proseslərə diqqətlə baxsa, görəcek ki, Türkiyə və Azərbaycanla münasibətləri inkişaf etdirmək çox faydalıdır. Çünki Ermənistan artıq etibarlı müttəfiq deyil, İrəvan bölgəyə kənar gücləri yerləşdirməyə çalışır. Azərbaycan və Türkiyə isə buna qarşıdır. Həmçinin, Qarabağın Azərbaycanın bir parçası olması Rusiya tərəfindən təkzib edilə bilmir. Qarabağ Azərbaycana aiddir və bu məsələ bitib, beynəlxalq hüquqda əleyhimizə heç nə yoxdur. Sadəcə, bəzi qüvvələr bölgəni qarışdırmağa çalışır. Ümumiyyətlə, həmişə deyirəm ki, sülh müqaviləsi imzalamamaq, sərhədləri tanımaq bizim yox, Ermənistanın ziyanıdır. Çünki bu halda Azərbaycan 1918-ci illərə qayıda bilər. İrəvan Zəngəzur qədim Azərbaycan torpaqlarıdır. Onların əlində olan "silah" torpaqları işğalda saxlamaq idi, onu da itirdilər. O baxımdan Avrasiyanın iki nəhəng ölkəsi - Rusiya ilə Türkiyənin münasibətləri yaxşı olduqca, onlarla əlaqələri olan dövlətlərin də işinə yarayacaq. Mən bunu ruslara deyirdim, qəbul edirdilər. Bu artıq regional məsələdir, Türkmənistan mövzudur, yeni təkə Azərbaycanla bağlı deyil".

□ **Emil SALAMOĞLU**
 "Yeni Müsavat"

Belçikanın xarici işlər naziri Haccə Lhəbib Ermənistan sərərdə olarkən reallıqdan uzaq, regiondakı durumla uzlaşmayan ermənipərəst iddialarına görə Prezident İlham Əliyev onu qəbul etmədi. Bakıda Azərbaycanın xarici işlər naziri ilə görüşən Haccə Lhəbib ümumi bəyanatlarla kifayətləndi.

Brüssel Azad Universitetinin jurnalistika fakültəsində təhsil almış Haccə Lhəbib 1997-ci ildə Belçikanın RTBF dövlət teleradio şirkətində işə düzəlib. 2021-ci ildə o, jurnalist kimi Kırım yarımadasına yollanıb, amma Rusiya Federasiyasından viza alaraq. Təbii ki, Ukrayna bu demarşı hiddətlə qarşılayıb, Lhəbibin səfərini qanunsuzluq və Ukraynanın suverenliyinə sayğısızlıq, separatçılara isə dəstək kimi qiymətləndirib. Haccə Lhəbibin həmin səfəri Belçika parlamentində də müzakirə edilmiş, qalmaqla səbəb olmuşdu. Bu xanımın Belçikanın XİN başçısı postunda çalışdığı ilk gündən bəri eksentrik davranışı, nazir statusu ilə çətin uyğunlaşa biləcək açıqlamaları, islamofobiya həddində ləngər vuran bəyanatları və ən nəhayət, yaxşı bələd olmadığı mövzularda "qəti fikir yürütmək" kimi zərərli şəkəri var ki, bu səbəbdən tez-tez sərt tənqidlərə məruz qalır.

Qeyd edək ki, Avropa Birliyinin bir qolu olan Avropa Parlamentinin saysız-hesabsız anti-Azərbaycan qətnamələrinə "öyrəncəlik". Yaxıya salmaq ki, iyul ayında Avropa Birliyinin ATƏT-dəki nümayəndəliyindən ərazi vahidi kimi mövcud olmayan "Dağlıq Qarabağ" erməniləri ilə bağlı yoxlanılmamış, Ermənistan yalanlarına istinad olun səndə yaymışdı. Avropa Birliyi açıq şəkildə qərəzli mövqe tutaraq guya etnik erməni əhəli-si əsas enerji və rabitə xidmətlərindən məhrum edildiyini, hətta atəşkəsin tez-tez pozulması xəbərlərinin "onların rifahı ilə bağlı ciddi narahatlıq yaratdığını" iddia etmişdi.

Azərbaycan Avropa Birliyinin enerji təhlükəsizliyinə ciddi töhfə verir. Dövlətimiz Avropa İttifaqı ilə enerji tərəfdaşlığı haqqında müvafiq sənəd imzalayıb. Azərbaycanın Avropa Birliyinin bir sıra ölkələri ilə münasibətləri strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır. Amma belə görünür ki, Brüsseldə mənzilənmiş Avropa Birliyi, qurumun əsas üzvlərindən olan Belçika bunları görməzdən gəlir.

Deputat Azər Badamov "Yeni Məşavət"ə bildirdi ki, Belçikanın XİN rəhbərinin anti-Azərbaycan mövqeyi əvvəldən bəlli idi: "Haccə Lhəbib XİN rəhbəri olsa da, açıqladığı çiy və reallığa əsaslanmayan açıqlamaları ilə özünün diplomatiyadan uzaq olduğunu göstərir. Avropa İtti-

Brüssel bizimlə dostdursa, bəs, naziri niyə ermənipərəstdir?

Bakıda ən azından balans qorumaq məqsədilə açıqlamalar verməsi gözlənilsə də, Haccə Lhəbib bunu da etmədi

faqi Azərbaycan Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması prosesinə birtərəfli yanaşır. Məhz Azərbaycanla razılaşdırılmadan Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədinə Al-nin monitoring misiyasının uzunmüddətli dövr üçün göndərilməsi məsələlərə birtərəfli yanaşmanın göstəricidir. Halbuki təqaüdcü hərbiçilərdən təşkil olunmuş bu missiyanın fəaliyyəti iflasa uğradı və ancaq sərhədimizdə poz verən şəkillər paylaşmaqla kifayətlənmiş oldu.

Avropa Birliyi bir tərəfdən regionda sülh və əməkdaşlığın yaranmasına töhfə vermək istədiyini bildirir. Digər tərəfdən isə ədalətsizcəsinə Ermənistanı birtərəfli şəkildə dəstəkləyir və onun Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə kölgə salına biləcək siyasətinə haqq qazandırmağa çalışır. Avropa İttifaqının və Avropa Parlamentinin ermənipərəst mövqeyi əslində Fransanın yürütdiyi anti-Azərbaycan siyasətindən irəli gəlir. Fransa Azərbaycana qarşı qətnamələrin qəbul olunmasına açıq şəkildə çalışır. Avropa Parlamentində Azərbaycana qarşı qəbul olunmuş anti-Azərbaycan qətnamələrin arxasında Fransa, Belçika və digərləri dayanır. Əslində Azərbaycan Avropa Birliyi üçün əvəzolunmaz strateji tərəfdaşdır. Avropa Komissarı ilə enerji tərəfdaşlığı haqqında sənəd imzalanıb və Avropaya ixrac olunan təbii qazın həcmindən iki dəfə artırılması ilə bağlı sənəd uyğun ixrac həcmi artırılır. Azərbaycanda istehsal olunan yaşıl enerjinin Avropa İttifaqı ölkələrinə çatdırılması ilə bağlı meqalayihələrin icrası da i gündəlikdədir. O cümlədən tranzit nəqliyyat marşrutlarımızın imkanlarından Avropa Birliyi istifadə edir və Zəngəzur dəhlizinin açılması bu sahədə əməkdaşlığı daha da artıracaq. Avropa İttifaqı ilə ticarət dövrüymiz artmaqdadır. Bütün bunlar onu deməyə imkan verir ki, reallıqda Avropa İttifaqı üçün Cənubi Qafqazda vacib tərəfdaş Azərbaycandır. Amma təəsüf ki, bəzi ölkələr Fransanın təsiri altındadır və Azərbaycana qarşı ədalətsiz mövqedən çıxış edirlər.

Belçikanın XİN rəhbəri

azərbaycanlı həmkarı Ceyhun Bayramovla keçirdiyi mətbuat konfransında Ermənistanla verilən açıqlamaları Bakıda təkrar etmədi. Amma torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə Al-nin ikili standartlardan yanaşmasının Azərbaycanda təəsüflə qarşılandığını bildirərək bundan sonra Ermənistanla düşmənçilik məsələlərini tarixdə saxlamağı və yeni səhifəni açaraq sülh və əməkdaşlığın yaranmasına töhfə verilməsini təklif etdi. Xanım nazir bu açıqlamanı əslində Ermənistanla həmkarları Mirzoyanla görüşü zamanı bildirməli idi. Ceyhun Bayramov Avropa Birliyinin ikili standartlarla yanaşmayacağına ümid etdiyini bildirərək mesaj verdi. Ölkəmizə ikili standartlarla yanaşanların mövqeyi iradəmizi sındıra bilməz. Azərbaycan haqq yolundadır və ölkə ərazisinin bütövlüyünə xələ getirəcək heç bir addımın atılmasına imkan verilməyəcəkdir. Qarabağdakı erməniləri öz sakinlərimiz hesab edirik və onların bütün problemlərini Azərbaycan dövləti həll etməlidir. Avropa Birliyi buna töhfə vermək istəyirsə, yalnız Ermənistanla təsir göstərməlidir. Məhz belə olan halda, regionumuza uzunmüddətli sülh və əməkdaşlıq gələ bilər".

Ağ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli Belçika XİN rəhbərinin bu davranışlarını həyasızlıq adlandırır: "Ermənipə-

rəst mövqeyi ilə seçilən nazirin Prezident tərəfindən qəbul edilməməsinə doğru qərar hesab edirəm. Ermənipərəstliyi ilə seçilən Avropa ölkələri həmcinin Belçika da xarici diplomatiyada Azərbaycanın sərt tavrını görməli və öz davranışlarında düzəliş etməlidirlər. Belçika XİN rəhbəri yaxın 30 illik keçmiş unutmamıza çağırır. Yeni həyasızcasına deyir ki, işğal olunmuş tarixinizi unudun. Diplomata yaraşmayan, ələxsus da, XİN rəhbəri statusunda olan şəxsin ağzından bu cür politkorrektliyə sığmayan ifadələrin səslənməsi təəsüf və təəccüb hissi doğur. Görünür, bu qadın hansı statusda olduğunu, hansı postda əyləşdiyini hələ də yaxşı anlamır. Brüssel Avropa Birliyinin paytaxtıdır, Belçika isə bu birliyin beşiyi sayılır və belə bir ölkədə qanunsuz olaraq annexiyaya məruz qalan, Kırma səfər edən siyasətçi xarici işlər naziri təyin edilir. Bu bir daha Avropanın nə qədər ikiüzlü olduğunu göstəricisidir."

Siyasi analitik Asif Nərimanlı belçikalı naziri qatı ermənipərəst sayır: "Prezident İlham Əliyevin Belçikanın xarici işlər naziri Lhəbibini qəbul etməməsi həm bu ölkəyə, həm də ümumilikdə ermənipərəst mövqe sərgiləyənlərə verilən açıq mesajdır və Azərbaycanın suverenliyi məsələsində prinsipiallıq baxımından çox doğru addımdır. Lhəbib İrəvanda Azərbaycana qarşı açıq mövqe sərgilədi, Bakıda ən azın-

Şeyx Belçika XİN başçısına nələr dedi...

"Erməni kilsəsinin fəaliyyətinin siyasiləşməsi iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına mane olur". Bunu Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən dini konfessiya rəhbərləri ilə birgə ölkədə səfərdə olan Belçikanın xarici işlər naziri Haccə Lhəbiblə görüşdə deyib.

QMİ sədri Azərbaycan torpaqlarının 30 ilə yaxın erməni işğalında olduğu dövrdə törədilmiş vandalizm aktlarından, Ermənistanla yaşayan azərbaycanlıların etnik təmizləməyə məruz qaldığından, bir milyon insanın öz dedə-baba torpaqlarından zorla çıxarılmasından, qaçqın, məcburi köçkün həyatı sürməyə məcbur qalmasından, Xocalı şəhərində törədilmiş soyqırımdan, bugünədək 4000 itkin düşmüş azərbaycanlının taleyinin indiyədək naməlum qalmasından, kütləvi insan məzarlıqlarının davamlı aşkarlanmasından, münafişə dövründə və üçtərəfli bəyanatdan sonra ermənilər tərəfindən basdırılan minlərlə sənəd və sənədlər insanın həlak olması və ya əli olmasından faktlarla bəhs etdi.

QMİ sədri kilsənin fəaliyyətinin siyasiləşməsinin Ermənistan-Azərbaycan arasında sülhün imzalanmasına mane olduğunu və Qarabağda yaşayan ermənilərin Azərbaycana reintegrasiyasını əngəllədiyini xüsusi qeyd edib. A.Paşazadə bildirib ki, Qarabağda yaşayan ermənilərin də tolerant Azərbaycanın multikultural cəmiyyətində öz layiqli yerini tutmasına Azərbaycan dövləti qarantıdır.

H.Lhəbib Cənubi Qafqazda sülhün əldə olunması üçün bu potensialdan istifadə olunmasının, dini liderlərin fəallıqlarını daha da artırmasının vacib olduğunu qeyd edib.

dan balans qorumaq məqsədilə açıqlamalar verməsi gözlənilsə də, bunu da etmədi. Fikrimcə, Lhəbibin Brüsselin mövqeyinə zidd olan mövqe sərgiləməsi və Avropa İttifaqının vasitəçiliyini təhlükəyə atmaq hesabına olsa belə, ermənipərəst yanaşma sərgiləməsi subyektiv səbəblərdən də qaynaqlana bilər. Çünki Avropada erməni diasporu lobbisi

sinin siyasi çevrələri ələ alması, ölkələrin xarici siyasətini öz maraqlarına uyğun yönləndirməsi sirr deyil. Bu gün Fransanın təmsalında bunu əyani şəkildə görürük. Belçikanın xarici işlər nazirinin mövqeyi də onun erməni diasporunun "tapşırığını" icra etdiyinə dair şübhələrə yol açır".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Məşavət"

Müdafiə Nazirliyinin mənimləməyə görə həbs edilən vəzifəli şəxslərinin cinayət işi üzrə ibtidai istintaq başa çatıb. APA xəbər verir ki, cinayət işi materialları məhkəməyə göndərilib. Cinayət işi Bakı Hərbi Məhkəməsində baxılacaq. Təqsirləndirilən şəxslər - Fikrət Mirzəyev, Mahir Şirvanov və Məlikməmməd Qurbanovun cinayət işləri ayrı-ayrılıqda icraata verilib.

Qeyd edək ki, iki polkovnik - Fikrət Mirzəyev və Məlikməmməd Qurbanova qarşı Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü (xüsusilə külli miqdarda mənimləmə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb. Satınalmalar və Təchizat İdarəsinin sabiq rəisi polkovnik Mahir Şirvanova isə 179.4, 341.2.1 və digər maddələr ilə ittiham irəli sürülüb.

Polkovnik Fikrət Mirzəyev nazirliyin Mənzil İstismar İdarəsinin, polkovnik Mahir Şirvanov Satınalmalar və Təchizat İdarəsinin, polkovnik Məlikməmməd Qurbanov isə Satınalmalar və Təchizat İdarəsinin sabiq rəisi olub. Hər üç polkovnik 2022-ci ilin əvvəlində həbs ediliblər.

Polkovnik Fikrət Mirzəyev 2020-ci il iyun ayında MN-dəki vəzifəsindən çıxarılıb. M.Qurbanov 27.08.2019-cu il tarixində xidmət keçmənin son yaş həddi ilə əlaqədar olaraq ehtiyata buraxılıb. M.Şirvanov polkovnik M.Qurbanovdan əvvəl bu vəzifədə çalışıb.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov deyib ki, ötən il gerçəkləşən həbslər cəmiyyətdə geniş rezonans yaratmışdı: "Bu əməliyyatlar Azərbaycanın Müdafiə Nazirli-

Nəcməddin Sadıkova bağlı üç maliyyəçi polkovnik məhkəmə qarşısında

Hüquqşünas deyir ki, həbs edilən hərbiçilər belə bir miqyasda mənimləməni təkbaşına həyata keçirə bilməzdilər

yi sistemində çox böyük bir korrupsioner şəbəkənin olduğunu ortaya qoydu. O zaman DTX nazirliyin Maliyyə və Büdcə İdarəsinin rəisi, general Nizami Məmmədov daxil, xeyli sayda yüksək vəzifəli və yük-

sək rütbəli zabitlər həbs etdi. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Müdafiə Nazirliyində və tabeliyindəki qurumlarda həyata keçirdiyi əməliyyatlarla nazirliyin Maliyyə İdarəsinin rəisi Rəfael Xəlilov, N sayılı hərbi hissə-

nin maliyyə şöbəsinin rəisi Fəzail Əliyev, Quru Qoşunlarının maliyyə idarəsinin rəisi Bayram Bayramov, maliyyə idarəsinin zabiti Vüsal Əlizadə və Hərbi Hava Qüvvələrinin maliyyə xidmətinin sabiq rəisi,

polkovnik Cəlal Kazimov saxlanıldılar. İctimaiyyət üçün açıqlanan rəsmi məlumatlarda həbs olunanların dövlət büdcəsindən ordu üçün ayrılan on milyonlarla manat vəsaiti korrupsiya yolu ilə mənimlədikləri üzə çıxdı. Nazirlikdə yoxlamalar və həbslər başlayanda deyirdi ki, yekun olaraq Nəcməddin Sadıkov və digər şəxslər də tutulacaq. Amma bu ictimai arzu həyata keçmədi. Belə aydın oldu ki, ən səthi yoxlamalarla ölkənin müdafiəsinə ayrılan 20 milyon manatın çirpşdirilməsi müəyyən edilib. Əlbəttə ki, həbs olunanlar bu cinayətləri bir günün içində törətməyiblər. Həbs edilməyə cəklərinə arxayın olublar".

Hüquqşünas deyib ki, bu cinayətlərin illərlə davam edib və buna şərait yaranan, hamilik edənlər olub: "Saxlanan hərbiçilər belə bir miqyasda mənimləməni təkbaşına həyata keçirə bilməzdilər. Bu qədər vəsaitin ələ keçirilməsinin

Nəcməddin Sadıkovun rəhbərliyi ilə baş tutması haqda iddialar var. Çox təəssüf ki, bu məsələlər araşdırılmır. Mətbuatda belə məlumatlar var ki, Müdafiə Nazirliyinə ayrılan külli miqdarda büdcə vəsaitinin 10 faizi Nəcməddin Sadıkovla çatıb. Söhbət 200-300 milyon manatdan gedir. Bu məsələlər araşdırılmalıdır. Həbs olunan polkovniklər icraçılardır. Müdafiə xərclərinə əl uzadan hər kəsin qolu kökündən kəsilməlidir. İcraçıları həbs etməklə bu cinayətlərin qarşısını almaq mümkün olmayacaq. Müdafiə Nazirliyində Büdcə və Maliyyə İdarəsinin rəisi hər zaman sırf Nəcməddin Sadıkovun birbaşa dəstəyi ilə təyin edilmiş şəxs olub. Bu məlumatlar araşdırılmalı, Nəcməddin Sadıkov həbs olunmalıdır". Hüquqşünas deyir ki, hər kəs bilir ki, o qədər büdcə vəsaitini hansısa idarə rəisi götürüb cibinə qoya bilməzdi: "İstintaq belə bir miqyaslı mənimləmənin illərlə necə davam etməsi sualına aydınlıq gətirməlidir. İkinci məlumatlardan belə aydın olur ki, bu qədər vəsaiti mənimləmək üçün uzun müddət sistemli iş aparılıb. Polkovniklərin məhkəməsi istintaqın hansı şəkildə aparıldığını, cinayətin hara qədər araşdırıldığını ortaya qoyacaq".

E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

"Bakıda dizellə işləyən avtomobillərə qadağa gəlir" iddiası

Bir sıra Avropa ölkələrində artıq dizel mühərrikli avtomobillərin hərəkəti qadağan edilib, bizim ölkədə də...

Dizellə işləyən avtomobillər yanacaq və büdcəyə qənaət baxımından daha sərfəli olduğu üçün ölkəmizdə və dünyada belə avtomobillərə böyük maraq var. Lakin insan və ətraf mühitin sağlamlığına mənfi təsir göstərdiyi üçün Avropada bu nəqliyyat vasitələrinə yavaş-yavaş qadağa qoyulur.

Mütəxəssislərin fikrincə, uzun illərdir dizel avtomobil-

lərdən buraxılan qazların və zərərli maddələrin insan sağlamlığı üçün təhlükəli olduğu qeyd edilir. Dizel avtomobillərdən buraxılan qazlar tənəffüs, ürək-damar xəstəliklərinə səbəb olur. Eyni zamanda bu avtomobillər havanı və ətraf mühiti birbaşa çirkləndirməklə yanaşı, buraxdıqları karbon emissiyaları səbəbindən global istiləşməyə və iqlim dəyişikliyinə səbəb olur.

Elə bu səbəbdən də əksər ölkələrdə qeyd edilən nəqliyyat vasitələrinə qadağa qoyulur. Avropanın aparıcı ölkələrindən sonra Qazaxıstanda da dizellə işləyən avtomobillərin istismarı qadağan edilir. Dost ölkədə bu layihə ilkin mərhələdə Almatı şəhərində reallaşdırılacaq. Layihənin məqsədi ətraf mühiti qorumaq, ekoloji tarazlığı bərpa etməkdir.

Azərbaycanda da ekoloji təmiz avtomobillərdən istifadənin təşviq edilməsi, köhnə nəqliyyat vasitələrinin, xüsusilə də dizel mühərrikli avtomobillərin istismarının mərhələlərlə məhdudlaşdırılması istiqamətində işlər görülür. Bu ilin əvvəlində bu haqda mətbuata açıqlama verən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji Siyasət şöbəsinin müdiri Rəşad Səttərzadə bildirib ki, "Yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair" (2019-2023) Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan istiqamətlərdən biri ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsirin azaldılmasıdır. Bu baxımdan ekoloji cəhətdən təmiz avtomobillərdən (elektromobillər, hibrid avtomobillər, digər alternativ yanacaq növü, misal üçün sıxılmış təbii qaz ilə işləyən) istifadənin stimullaşdırılması atmosfer havasına atılan zərərli maddələrin miqdarının kəskin azalması baxımından yaxşıdır. Bu da şəhərlərdə, böyük meqapollisələrdə ətraf mühit üçün çox vacibdir.

Qeyd edək ki, Bakı şəhərində istifadə edilən yük və sərnişin avtomobillərinin xeyli hissəsi dizel yanacağı ilə işləyir. Maraqlıdır, Bakıda dizellə işləyən avtomobillərin istismarının qadağan edilməsi nə qədər realdır?

Ekoloq Rəşad Əliyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, dizel tullantı qazları tərkibində qara karbon və poliaromatik karbohidrogen kimi kanserojen maddələrlə zəngindir. Bu da tənəffüs yollarına, ağciyərlərə, eləcə də bütün orqanizmin qan dövranına

çox böyük mənfi təsiri var. "Dizel yanarkən ayrılan azot oksidləri birbaşa tənəffüs yolları xəstəliklərinə gətirib çıxarır. Eyni zamanda oksigen və günəş işığının təsiri ilə reaksiyaya girərək zərərli maddələrin yaranır ki, bu da insan sağlamlığı və ətraf mühit üçün ziyanlıdır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının, Beynəlxalq Xərçəng Araşdırmaları Agentliyinin araşdırmaları da göstərir ki, dizelin tullantılarının tərkibindəki qara hissə insanlarda xərçəngə səbəb olur. O ki, qaldı dizellə hərəkət edən avtomobillərin qadağan olunmasına, bu məsələ illərdir ki, gündəmdədir. Hökumət bu istiqamətdə atacağı addımları müəyyənləşdirir. Bunun üçün böyük zaman və ciddi maliyyə resurslarına ehtiyac var. Bir sıra Avropa ölkələrində artıq dizel mühərrikli avtomobillərinin hərəkəti qadağan edilib. Həmin ölkələrdən istismarı qadağan olan dizel mühərrikli avtomobillərin bir qismi də bizim ölkəmizə gəlib çıxıb. Hələlik həmin avtomobillərin istismarı üçün heç bir qadağa yoxdur. Amma bu o demək deyil ki, hər zaman bu belə olacaq. Zaman ötdükcə Azərbaycan da dizellə işləyən avtomobillər qadağan ediləcək. Bu bir faktıdır ki, dizel mühərrikli avtomobillər atmosfərə daha çox zərərli qaz buraxır. Bununla da atmosfer daha çox çirklənir. Ona görə də ola bilsin ki, yaxın gələcəkdə ölkəmizdə də dizel mühərrikli avtomobilin istismarı qadağan edilsin".

Nəqliyyat məsələləri üzə ekspert Elməddin Muradlı isə deyir ki, dizel mühərrikli avtomobillərin istismarına qadağa hər ölkə üçün əlverişli ola bilər: "Azərbaycanda avtomobil

bil bazarı ələ bir iflic vəziyyətə salınıb ki, dizel və ya benzinlə çalışan hər hansı bir avtomobil istismardan çıxarmaq vəziyyəti qəlizləşdirə bilər. Düzdür, dizel mühərrikli avtomobillər ekolojiyaya ciddi zərər vurur. Eyni zamanda dizelin keyfiyyəti də sual altındadır. Belə avtomobillərin atmosfərə atdığı zərərli qazlar müxtəlif xəstəliklərə səbəb olur. Nazirlər Kabinetinin 73 sayılı qərarına görə, 2022-ci ildən Azərbaycana dizel mühərrikli avtobusların gətirilməsinə qadağa qoyulur. Avropa İttifaqının bəzi ölkələrində bu proses baş verir. Bəzi şəhərlərdə dizel mühərrikli avtomobilləri idarə edənlərə cərimələr tətbiq edilir. Lakin həmin ölkələrdə alternativlər var. Dövlət dizel mühərrikli avtomobil sahibi olan vətəndaşına yeni avtomobil almağı təşviq edir və bunu stimullaşdırır. Həmin ölkələrdə bank kreditlərinin faizləri azdır, avtokreditləşmə çox ucuzdur. İnsanlar köhnə avtomobillərini verib, yeni avtomobil almaqda heç bir çətinlik çəkmirlər. Azərbaycan da bu praktikaya müraciət etsin".

Xatırladaq ki, Çin, Hindistan, Fransa, İngiltərə, Norveç fərqli tarixlərdə benzin və dizel mühərrikli avtomobillərin istismar edilməsinə qadağa qoymağı planlaşdırır. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin məlumatına görə, artıq 8 ölkədə bu istiqamətdə planlar hazırlanır. Bu ölkələr Avstriya, Danimarka, İrlandiya, İspaniya, Niderland, Yaponiya, Cənubi Koreya, Portuqaliyadır. Mütəxəssislərə görə, havanı daha çox dizel və benzin mühərrikli avtomobillər çirkləndirir.

E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

“Moskva Cənubi Qafqazda Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderləri arasında razılaşmalara uyğun olaraq nəqliyyat-kommunikasiya əlaqələrinin açılmasının tərəfdarıdır”.

Bunu Rusiyanın baş naziri Mixail Mişustin Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanla görüşü zamanı deyib. “Mən əminəm ki, yeni infrastruktur marşrutlarının yaradılması sabit iqtisadi əməkdaşlığı, regionun inkişafını təmin edəcək və burada yaşayan insanlar arasında əlaqələri gücləndirəcək”, - Mişustin əlavə edib.

Qeyd edək ki, mart ayında Moskvada Azərbaycanın baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev, Ermənistanın baş nazirinin müavini Mher Qriqoryan və Rusiyanın baş nazirinin müavini Aleksey Overçukun iştirakı ilə Üçtərəfli İşçi Qrupunun 12-ci iclasında Arazdəyən-Culfa-Ordubad-Mehri-Horadiz marşrutu üzrə demir yolu əlaqəsinin bərpası və təşkili üzrə konkret addımların həyata keçirilməsi ilə bağlı ümumi anlaşma əldə olunub. Məlumdur ki, Rusiyanın Yuxarı Lars yolundan başqa, Ermənistanla başqa yolu yoxdur. Bu yolda isə demir yolu xətti də olmadığına görə, ancaq avtomobil yolu ilə yük daşıymaları həyata keçirilir. Əlverişsiz hava şəraitində, xüsusilə payız-qış aylarında Yuxarı Lars yolu bağlanır. Bu problemlər Rusiyanı Zəngəzur yolunun açılmasına vadar edir. Ermənilər nə qədər təşviş keçirsələr və çıxır-bağır salsalar da, Azərbaycan bu addımla, Ermənistanla Zəngəzur yolunda öz sərhəd-keçid məntəqələrini qurmalarına da imkan yaradacaq. Halbuki, Rusiya buna icazə vermirdi və ancaq öz sərhəd qoşunlarının nəzarə-

Rusiyadan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni həmlə - Mişustinin dedikləri..

Moskvanın Zəngəzur dəhlizindən keçəcək marşruta ehtiyacı getdikcə artmaqdadır

tində olacağını bildirirdi.

Amma rəsmi Bakı Laçın yolunda bu işi gördükdən sonra, Kreml də güzəştə getməli oldu. Əslində, Zəngəzur yoluna kimin nəzarət edəcəyinin Bakı üçün fərqi yoxdur. Əslində, ermənilərin nəzarət etməsi daha məntiqlidir. Bu iki vacib dəyişiklik nəticəsində həmin yolun açılmasında Rusiyanın maraqlarını artırdı. Bundan başqa, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunu nəzərə almasaq, rusların Azərbaycan üzərindən Türkiyəyə, oradan da Avropaya və digər

istiqamətlərdə yük göndərməsi asanlaşacaq. Bundan başqa, həm Rusiyanın məruz qaldığı sanksiyalar, həm də Ukrayna müharibəsi səbəbindən Belarus və həm Kaliningrad istiqamətlərində problemlər yaşayan rus şirkətləri bu problemləri dəf etmək üçün də Kremlin Zəngəzur dəhlizindən keçəcək marşruta ehtiyacı getdikcə artmaqdadır.

İşçi Qrupunun son razılaşmadan sonra yaranmış sükutu bu dəfə Mişustin pozdu. Çox güman ki, yaxın vaxtlarda

kommunikasiya xətlərinin açılması barədə protokollar imzalanı bilər ki, bu da Azərbaycanın növbəti uğuru olacaq.

Sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, bu gün Rusiya hakimiyyəti Ermənistanla Azərbaycan arasında yaranmış mövcud durumu real qiymətləndirmək zorunda qalıb. Ruslar yaxşı başa düşürlər ki, Qarabağ torpaqlarımızın erməni toplumu yaşayan ərazilərində bütün məsələlərin Azərbaycan qanunları əsasında həll ediləcəyi günə çox

az qalıb. Ermənistanın Laçın yolu və Qarabağ torpaqlarımızda yaşayan ermənilərin “təhlükəsizliyi” ilə bağlı beynəlxalq aləmdə saldıdığı hay-küyün heç bir nəticə vermədiyini görən Rusiya hökuməti, başa düşdü ki, artıq siyasi oyunbazlıq zamanı deyil, Azərbaycanın tələbləri ilə bağlı konkret addımlar atmaq lazımdır: “Xüsusilə 10 noyabr bəyənətində nəzərdə tutulan kommunikasiyaların-Zəngəzur yolunun açılması, Azərbaycan ərazisindəki erməni silahlı birləşmələri və hərbi qruplaşmalarının tamamilə çıxarılmasının təmin olunması tələblər bu günə qədər Ermənistan tərəfindən və Rusiya sülhməramlı qüvvələri tərəfindən icra edilməyib. Əgər Rusiya indi hərəkətə keçib 10 noyabr üçtərəfli bəyənətində nəzərdə tutulan və hələ də həyata keçirilməyən bu müdələrin reallaşdırılmasını təmin etməsə, bunu Azərbaycan öz imkanları ilə həll edə bilməz. Bunu artıq Rusiya anlamağa başlayıb”.

Sabiq nazir dedi ki, Ukraynaya qarşı işğalçı müharibədən sonra Rusiya Cənubi Qafqazda mövqelərini tamamilə itirmək təhlükəsi ilə üzləşib. Bu isə Rusiyanın yüz illərdir yürütdüyü

Cənubi Qafqaz siyasətinin fiaskosu demək ola bilər. Ruslar bütün dünyada təkləndikləri və hər şeyin onların ziyanına düşdiyi bir dönmədə bunun fərqi qindədir: “Ona görə də Azərbaycanın haqlı mövqeyini qəbul etməlidirlər, 10 noyabr bəyənətinin tələblərini yerinə yetirməlidirlər. Rusiya kommunikasiyaların açılması, Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsinə Ermənistan qarşısında kəskin qoyarsa məsələ həllini tapar. Nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılması indi daha çox Qərbin sanksiyaları altında boğulan Rusiya üçün hava və su kimi lazımdır. Bir sözlə Zəngəzur dəhlizi tezliklə açılacaq və bu Azərbaycan diplomatiyasının növbəti, qələbəsi olacaqdır”.

Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov isə bildirdi ki, nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılmasında Rusiya tərəfinin də maraqlı olduğu görünür. Rusiya ilə Türkiyə Prezidentlərinin nəzərdə tutulan görüşündə də bu məsələ hesab edirəm müzakirə olunacaq: “Yəqin ki, bundan sonra proses daha da sürətlənəcək. Nəhayət də biz nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlı protokolun imzalanmasına nail olacağıq. Belə bir protokolun imzalanması Azərbaycanın növbəti uğuru olmaqla yanaşı, əslində Rusiyanın, Ermənistanın özünün də faydasına olacaq. Yəni bundan bölgə qazanacaq. Rusiya baş naziri tərəfindən Ermənistanla o cür açıqlamanın verilməsi müsbətdir və prosesə dinamizmlik gələcəyini deməyə əsas verir. Azərbaycan bu iş üçün lazımı addımları atır, lazımı praktiki işləri reallaşdırır. Ermənistan tərəfinin atmalı olduğu addımlar var. Buna da nail olunacaq”.

✎ **Etibər SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Metsamor” AES-in bağlanması tələbi

İqdırın 30 kilometrliyində yerləşən stansiya köhnə texnologiya ilə tikilib və böyük bir region üçün ciddi təhlükə yaradır

“Metsamor” Atom Elektrik Stansiyası (AES) Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, İran və Ermənistanın özü üçün böyük təhlükədir”.

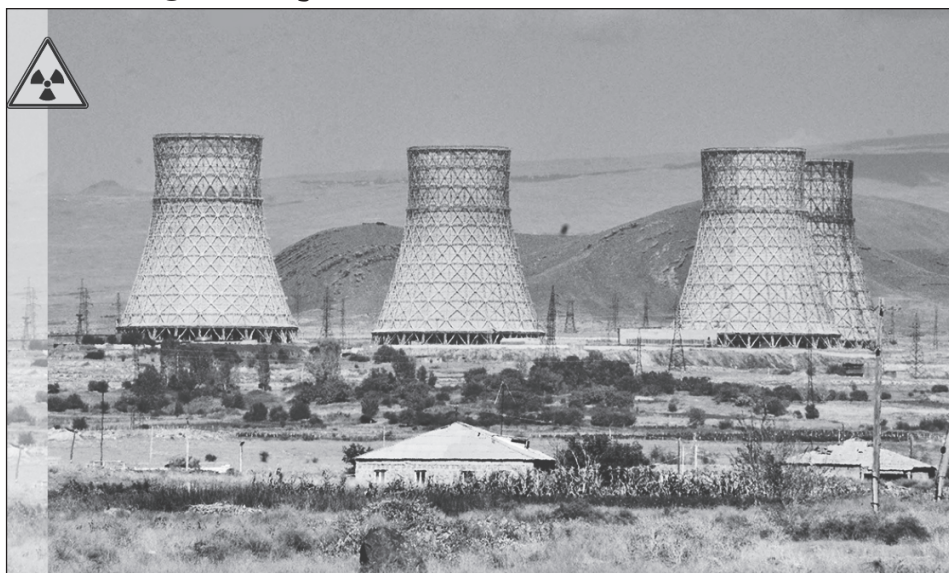
Bunu Türkiyənin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının İqdırdan olan deputatı Cantürk Alagöz deyib.

Onun sözlərinə görə, Türkiyənin Ağrı vilayətində baş verən son zəlzələ bölgə əhalisi arasında narahatlığı artırıb. İnsanlar qorxu və həyəcanı daha çox Ermənistandakı “Metsamor” AES-lə bağlıdır.

Deputat bildirib ki, AES təkcə Türkiyə deyil, bütövlükdə region ölkələri üçün təhlükə mənbəyidir.

C.Alagöz “Metsamor” AES-in çökməsi və yaxud stansiyadan sızmaların olmasından ehtiyat etdiklərini söyləyib.

“Metsamor” qapımızın ən böyük təhlükəsidir” deyən deputat əlavə edib ki, İqdırın 30 kilometrliyində yerləşən stansiya köhnə texnologiya ilə tikilib və ilk növbədə, Türkiyə, Ermənistan, Azərbaycan, Gürcüstan və İran üçün böyük

təhlükə yaradır: “Bu stansiya 2005-ci ildə bağlanmalı olsa da, 18 ildir ki, təmir adı altında işləyir. Xalqımız üçün həssas olan bu təhlükəni Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, Türkiyə Böyük Məclisi və dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdıracaq, stansiyanın bağlanmasına çalışacağam.

İnsanlığa qarşı törədilən bu cinayət qarşısında Ermənistan xalqı da çox narahatdır və əziyyət çəkir. Ermənilər də bu elektrik stansiyasının bağlanmasına etiraz edirlər. Ermənistanın enerjisinin 27%-ni təmin edən bu stansiya bütün cəhdlərə baxmayaraq, fəaliyyətini dayandırmır”.

Millət vəkili Cantürk Alagöz

sözlərinə belə davam edib: “Ermənistan illərdir ki, kin və düşmənçiliklə idarə olunur. 30 il əvvəl Qarabağda törədilən qırğınlar buna sübut idi. Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi 30 il erməni işğalı altında qalıb. 44 günlük Müharibəsi ilə torpaqlar geri alındı. Ermənilər düşmənçiliklərini dayandırmalı, uzadılan sülh əlini sıxıb bö-

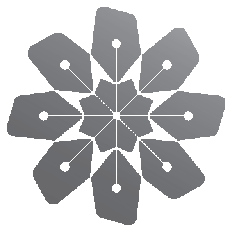
gənin sülh və təhlükəsizliyini bərqərar etməlidirlər. Axı, Metsamor Elektrik Stansiyası dağılanda Ermənistan deyilən yer qalmayacaq. Daim deyirlər ki, bölgəmizdə xərcəng xəstəliyi intensivdir. Hadisələrin artmasına səbəb kimi də Metsamor göstərilir. İqdır Dövlət Xəstəxanasında Onkologiya şöbəsinin açıqlamasını da təmin edəçəyəm. Demək istəyirəm ki, stansiyaya görə təhlükə altında olan əsas ölkə Ermənistandır. Amma sülh olsa, həm Türkiyə, həm də Azərbaycan bu 27%-lik enerji kəsirini ödəyə bilər”.

O, bölgəni təhdid edən “Metsamor” Atom Elektrik Stansiyasının bağlanması üçün addımlar atacağını da bildirib.

Qeyd edək ki, Metsamor AES Ermənistanın Türkiyə ilə sərhədindən 16 km aralıda yerləşir. Gücü 408 MVt olan 2 ədəd VVER-440/230 tipli reaktorlardan biri işləkdir. Elektrik stansiyası Ermənistanın paytaxtı İrəvandan 32 km, Qarsdan 100 km və İqdırdan 30 km məsafədədir. Elektrik stansiyasının birinci reaktoru 1976-cı ildə, ikincisi isə 1980-ci ildə istismara verilib. 1988-ci ildə Spitak zəlzələsində zədələnməyə də, əhalinin təzyiqi və etirazları nəticəsində stansiya-

nın hər iki reaktoru bağlanıb. 1993-cü ildə Ermənistan hökuməti enerji böhranı ilə əlaqədar ikinci bloku yenidən işə salmaq qərarına gəlib və bəzi təkmilləşdirmə işlərindən sonra aqrekat 1995-ci ildə istismara verilib. 2005-ci ildə planlaşdırılan istismar müddətini başa vuran elektrik stansiyasının istismar müddəti 2016-cı ilə qədər uzadılıb. 2016-cı ildə elektrik stansiyasının istismar müddətini 2026-cı ilə qədər uzatmaq planlaşdırılırdı. 2018-ci ildə 2036-cı ilə qədər uzadılmasının planlaşdırıldığı açıqlanıb. Müxtəlif mənbələrə görə AES bu gün dünyada mövcud elektrik stansiyaları arasında ən təhlükəli reaktorlardan biridir. Onun tikintisi zamanı sovet alimləri və Ermənistandakı dairelər stansiyanın nasazlıq xəttində yerləşməsi və su ehtiyatlarına sızma ehtimalı olması səbəbindən onun tikintisinə qarşı çıxırdılar.

Müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatları, bəzi akademiklər və Avropa İttifaqı zavodun etirazları üçün təhlükə yaratdığını iddia edərək, onun bağlanmasını tələb ediblər. Onun zəlzələ zonasında yerləşməsi və müxtəlif uyğunsuzluqlar elektrik stansiyası ilə bağlı narahatlıq doğurur. /Report/

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycanda biznesin kredit üçün müraciətlərində kəskin azalma var. Bununla bağlı “Yeni Müsavat”-a bank mənbələrindən verilən məlumata görə, son bir neçə ayda banklara kredit üçün müraciət edən sahibkarların sayı əvvəlki dövrlərlə müqayisədə 30 faizdən çox azalıb. Üstəlik, edilən müraciətlərdə kredit şərtlərinə uyğun gələnlərin də sayı yetərinə düşüb. Nəticədə bir çox banklarda ipoteka, istehlak kreditləri üzrə planlara artıqlaması ilə əməl olunduğu halda, biznes kreditləri üzrə plan aylarla kəsir nümayiş etdirir.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatına əsasən ölkədə 2023-cü il avqustun 1-nə biznes kreditlərinin həcmi 11 milyard 622.7 milyon manat təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, biznes kreditlərinin həcmi cari ilin iyul ayının 1-i ilə müqayisədə 0,2 faiz və ya 27,8 milyon manat azalıb. 2022-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə biznes kreditlərinin həcmi 10,7 faiz və ya 1 milyard 125,7 milyon manat artıb.

Mərkəzi Bank biznes portfelinin sahibkarlıq subyektləri üzrə bölgüsü barədə məlumatı da açıqlayıb. Məlumatla görə, bu ilin yeddi ayında biznes kreditlərinin 5 milyard 308 milyon manatı iri sahibkarlığa, 2 milyard 444.3 milyon manatı orta sahibkarlığa, 1 milyard 662.8 milyon manatı kiçik sahibkarlığa, 2 milyard 207.5 milyon manatı mikro sahibkarlığa verilib. Beləliklə, biznes kreditlərinin 4 milyard 107.1 milyon manatı kiçik və orta sahibkarların banklara olan borcudur.

“Azərbaycan Banklar As-

sosiyasiyası” (ABA) İctimai Birliyinin prezidenti Zakir Nuriyevin dediyinə görə isə bu il iyulun 1-nə Azərbaycanda biznes kreditlərinin 26 faizi girovsuz verilib: “Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə girovsuz verilən biznes kreditlərinin məbləğində 1 faiz artım var. Biznes kreditlərinin bir növü olan mikro kreditlərin 36 faizi girovsuz verilib. Bu kreditlər isə son 1 ildə 31 faiz artıb”.

Qeyd edək ki, yeddi ayda verilmiş biznes kreditlərinin cəmi 64,8 milyon manatı güzəştli kreditlərdir. İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan “Yeni Müsavat”-a verilən məlumata əsasən qurumun ayırdığı 64,8 milyon manat 1295 layihənin maliyyələşdirilməsinə xidmət edir: “Verilmiş kreditlərin məbləğ üzrə 50,7 faizi kənd təsərrüfatı, 32 faizi sənaye, o cümlədən kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı, 9,4 faizi turizm, 6,5 faizi xidmət sahələrinin inkişafı, 1,4 faizi isə balıqçılıq və akvakulturanın inkişafına yönəldilib. Həmçinin bildiririk ki,

İqtisadiyyat

Azərbaycanda biznes kreditləri

üçün müraciətlər azalıb - səbəb

Əkrəm Həsənov: “Biznes həmişə böyümək istəyir”...

müvafiq dövrdə güzəştli kreditdən yararlanmış layihələrin 99,9 faizi mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə aiddir. Bu ilin yanvar-iyul ayları ərzində verilmiş kreditlərdə Bakı şəhəri və Abşeron iqtisadi rayonunu istisna olmaqla, regionların payı 75 faiz (48,5 milyon manat) olub”.

Onu da qeyd edək ki, son illərdə Azərbaycanda biznes kreditləşməsi şərtlərində xeyli yumşalmalar olub. Bu halda biznesin kredit müraciətlərinin azalması nəylə bağlı ola bilər? Bank sahəsi üzrə ekspert Əkrəm Həsənovun “Yeni Müsavat” dediyinə görə, biznes həmişə daha da böyümək istə-

yir: “Bu isə o halda mümkün olur ki, biznesin fundamental hüquqları qorunsun. Bu baxımdan, Azərbaycanda biznesin böyüməsi imkanları getdikcə məhdudlaşır. Biznes nəylə böyüyür: ya kreditlə, ya da öz vəsaiti hesabına. Krediti banklardan alır, aydındır. Öz vəsaitlərini isə əsasən səhmdar cəmiyyətlər formasında birləşərək inkişafa yatırır. Azərbaycanda səhmdar cəmiyyətlərinin inkişafı üçün zəruri olan hüquqi baza yoxdur. Korporativ qanunvericilik bərbaddır. Üstəlik, mövcud qanunvericiliyin tətbiqi vəziyyəti də acınacaqlıdır. 2014-2016-cı illərdə Vergilər Nazirliyinin təşəbbüsü ilə Al-

maniyadan gələn mütəxəssislər və mən də daxil olmaqla yerli mütəxəssis qrupu korporativ hüquq sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşməsi hazırladıq. Çox böyük bir layihə idi, lakin hələ də o layihə qəbul edilməyib. Buna görə də Azərbaycanda biznesin böyümək üçün əsas ümid yeri kreditlərdir”.

Ekspert bildirir ki, Azərbaycanda biznesin kreditə daha çox müraciət etməsi üçün bir sıra şərtlər təmin olunmalıdır: “Bazar iqtisadiyyatının 3 əsas sütunu var: mülkiyyətin müdafiəsi, öhdəliklərin icrası və sağlam rəqəbat mühiti. Azərbaycanda bu sahələrdə problem-

lər var və onların aradan qaldırılması son dərəcə vacibdir. Mülkiyyət hüququnun müdafiəsi, öhdəliklərin icrası sahəsində ən mühüm addım kimi dərin məhkəmə islahatlarının həyata keçirilməsi vacibdir. Çünki məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyi olmasa, biznes öz hüquqlarını müdafiə etmək imkanını əldə edə bilməz. Digər məsələ sağlam rəqəbat mühitidir. Azərbaycanda bu sahədə də fundamental problemlər var. Məmurların biznes fəaliyyəti ölkədə inhisarlaşmanı dərinləşdirib. Azərbaycanda 17 ildir Rəqəbat Məcəlləsinin qəbuluna imkan verilmir. Ötən il deyilirdi ki, Milli Məclisin bu ilki yaz sessiyasında məcəllə müzakirəyə çıxarılacaq, amma yaz sessiyası da bitdi, əlavə yay sessiyası da, bu, baş vermədi. İnhisarçı məmur biznesinin olması kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına imkan vermir. Dövlət nə qədər dəstək versə də, inhisarlaşma bu sahənin inkişafının qarşısını alır”.

Ə.Həsənov bildirir ki, biznesin kreditə az müraciət etməsi banklar üçün də problem yaradır: “Banklar özləri orta və iri sahibkarlıq subyektləridir. Onların da böyüməsi kreditlərin, o cümlədən biznes kreditlərinin artımından asılıdır. Yeni demək istədiyim odur ki, biznesin inkişafı hər sahədə inkişaf deməkdir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Əhalinin banklara 5 milyard 754 milyon borcu var

Azərbaycanda problemlili kreditlərin həcmi əvvəlki aylara nisbətən 2,4 faiz artıb

Aparılan araşdırmalar göstərir ki, Azərbaycandakı kommersiya banklarının verdiyi kreditlərin yenə 80 faizə qədəri Bakının payına düşür. Bu mənada regionlarda kreditlər hələ də əlçatan hesab edilmir. Regionlarda, xüsusilə sahibkarların kreditlərə əlçatanlığı aşağı səviyyədədir. Bundan başqa, ölkədə istehlak kreditləşməsinin sürətlə artması da narahatlıq doğurur. Bu il iyunun 1-nə ölkədə istehlak və ipoteka kreditləri portfeli doqquz milyard manatdan çox olub.

İnflyasiya üzündən bir çox məhsulun bahalaşması və məhsulun dəyərini aylara bölməklə ödəmək imkanı, eləcə də ölkədə nağdsız ödənişlərin genişlənməsi, bankların onlayn kredit imkanları ölkədə kredit kartlarının sayını artıran əsas səbəblər hesab olunur. Kredit kartlarının sayı ilə yanaşı, vətəndaşların banklara borcu da artmaqdadır. Bu ilin əvvəlində Azərbaycanda əhalinin banklara toplam borcu 5 milyard 754 milyon manat olub. İlk yarımda bu rəqəm 6 milyard 325 milyon manata yüksəlib, yeni 571 milyon manat və ya 10 faiz artıb. İpoteka kreditləri də diqqətə alınsa, hazırda əhali-

nin hər nəfərinə düşən bank kreditinin məbləği təxminən 950 manatdır. Ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm ortalama 785 manat civarındaydı. Əhali ilə yanaşı, şirkətlərin də banklara borcu artıb. 2023-cü il başlayarkən, ölkədə biznes kreditləri portfeli 10 milyard 885 milyon manat idi. Altı ay içində bu rəqəm 11 milyard 650 milyon manata yüksəlib. Başqa deyimlə, şirkətlərin banklara olan borcu 765 milyon manat və ya 7 faiz artıb. Bununla yanaşı, “Azadlıq” radiosunun

məlumatına əsasən, kredit satışının artması bankların faizlərdən əldə etdiyi gəliri də yüksəldib. İlk yarımda Azərbaycan bankları verdiyi kreditlərə görə toplam 1 milyard 235 milyon manat faiz gəliri götürüb. Ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm 1 milyard 36 milyon manat idi. Deməli, ötən ille müqayisədə banklar faizlərdən 200 milyon manat daha çox gəlir qazanıb. Bütün gəlir və xərclər nəzərə alındıqdan sonra, 2023-cü ilin ilk altı ayında Azərbaycanda fəaliy-

yət göstərən bankların xalis mənfəəti 563 milyon manat olub. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 163 milyon manat və ya 40 faiz daha çox qazanc deməkdir. (baki-xeber.az).

Mərkəzi Bankın açıqladığı göstəricilərdən belli olur ki, əhalinin banklarda saxladığı vəsait banklardan alınan kreditlərlə müqayisədə daha az artıb. Bu ilin ilk yarısının sonuna Azərbaycan banklarında fiziki şəxslərin müddətli depozitlərinin həcmi 6 milyard 595 mil-

yon manat olub. İlin əvvəlində bu rəqəm 6 milyard 204 milyon manat idi. Bu baxımdan, il ərzində əhalinin banklardakı müddətli depozitlərinin həcmi 391 milyon manat və ya 6 faiz artıb. Tələbli depozitlərin həcmindəki artım daha yüksəkdir. Tələbli depozitlər müştərilərin bank hesablarında saxladığı vəsaitdir. Bu vəsaitin çoxalmasına əsas səbəb yığımlardan daha çox, bank kartlarının sayca artmasıdır. Başqa sözlə, öncələr nağd olaraq saxlanılan vəsait artıq kartlarda saxlanmağa başlanıb. Bu ilin ilk altı ayının sonunda müştərilərin tələbli depozitlərinin həcmi 5 milyard 877 milyon manat olub. Bu, ilin əvvəli ilə müqayisədə 600 milyon manatlıq və ya 11 faiz artım deməkdir. Fiziki şəxslərin depozitlərinin təxminən 37 faizi xarici, 63 faizi yerli valyutada saxlanılır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlandıqdan - ötən ilin fevralından bəri qeyri-rezidentlərin - xarici ölkə vətəndaşlarının Azərbaycan banklarında saxladığı vəsaitin həcmində də artım qeydə alınır. Müharibə başlandıqdan öncə - 2022-ci il yanvarın sonunda əcnəbilərin Azərbaycan banklarında cəmi 294 milyon manat vəsaiti olub. Sonrakı aylarda bu vəsait ardıcıl artdı və ilin sonunda 1 milyard 174 milyon manata çatdı. Artım bu il də davam edir. İlk yarımlın sonunda qeyri-rezidentlərin

Azərbaycan banklarında saxladığı vəsaitin həcmi artıq 1 milyard 325 milyon manata çatıb. Bu, ilin əvvəlindən bəri 150 milyon manat və ya 13 faiz artım deməkdir. Bank sektorunda bir məqam da diqqət çəkir. Söhbət nağdsız ödənişlərin həcmindəki kəskin artımın bu ilin ilk yarısında da davam etməsindən gedir. Rəsmi rəqəmlərə görə, ilk yarımda kartlarla 3.6 milyard manatlıq nağdsız əməliyyat gerçəkləşib. Bu, ötən ilin eyni dövrüylə müqayisədə 1.8 dəfə artım anlamına gəlir. Həmin artım hesabına kart əməliyyatlarının strukturunda nağdsız əməliyyatların həcmi nağd əməliyyatların həcmi ötür. İyun ayında bank kartları vasitəsi ilə aparılan əməliyyatların 53 faizi nağdsız əməliyyatların payına düşüb, vəsaitlərin 47 faizi isə nağdlaşdırılıb. Amma bunlar fonunda daha bir problem problemlili kreditlərin də artımıdır. Bu il iyulun 1-nə Azərbaycanda problemlili kreditlərin həcmi əvvəlki aya nisbətən 2,4 faiz artaraq 502.3 milyon manata yüksəlib. Düzdür, vaxtı ötmüş kreditlər bu ilin əvvəlinə nisbətən 15,3 faiz, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 24,1 faiz azalıb. Amma iyununda qeydə alınan artım ciddi narahatlıq doğurur. Hesab olunur ki, bunun səbəbləri araşdırılmalı, preventiv tədbirlər görülməlidir.

□ “Yeni Müsavat”

Iyulun 18-də Ukrayna taxılının dəniz yolu ilə dünya bazarına daşınmasını təmin edən "Taxıl sazişi"nin dayanması nəticəsində dünya bazasında buğdanın qiymətində artım müşahidə olunur. O cümlədən Rusiya buğdasının 1 tonu iyunun sonlarındakı 234-240 dollardan 250 dollara qədər bahalaşmış. Misir və digər ölkələrlə sentyabr-oktyabrda çatdırılması nəzərdə tutulan buğda həcmi üzrə müqavilələr 1 ton üçün 262-265 dollara bağlanır.

Dünya bazasında qiymətlərin artımı Rusiyada taxıl ixracına tətbiq olunan əlavə rüsumların da yüksəlməsini şərtləndirib. Avqustun 23-dən Rusiyada arpa, buğda və qarğıdalı ixracı üzrə gömrük rüsumları artırılıb. Bundan bir həftə əvvəlki tarixlə müqayisədə bir ton buğdanın ixrac rüsumu 15 faiz artırılaraq 4 min 269,9 rubl, arpanın ixrac rüsumu 95,7 faiz artırılaraq 860,3 rubl, qarğıdalının ixrac rüsumu isə 14,7 faiz artırılaraq 2 min 495,3 rubl olub.

Məlumdur ki, Azərbaycan buğda təminatında böyük ölçüdə idxaldan asılıdır. Bunun əsas səbəbi yerli istehsalın həm həcm, həm də keyfiyyət baxımından aşağı səviyyədə olmasıdır. Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) açıqladığı rəqəmlərə görə, ötən il Azərbaycanda buğda istehsalı 1 milyon 736 min ton təşkil edib. 2021-ci ildə bu rəqəm 1 milyon 885 min ton olmuşdu. Bu isə ötən il Azərbaycanda buğda istehsalında 149 min ton və ya 8 faizə yaxın azalmanın baş verdiyini göstərir.

Rəsmi statistikaya əsasən, 2022-ci ildə ölkə xaricdən 1 milyon 292,996 min ton buğda idxal edib ki, bu da 2021-ci ildəki idxaldan 12,6 faiz çoxdur. Bu idxal ölkəyə 436 milyon 551,2 min dollara (artım 31,5 faiz) başa gəlib. Bu isə 2022-ci ildə buğdanın tonunun idxalına orta hesabla 337,6 dollar xərc çəkildiyi deməkdir.

Ötən ilki buğda idxalında əsas müsbət məqam alış bazarlarındakı diversifikasiyadır. Belə ki, Azərbaycan 2022-ci ildə Qazaxıstandan 95 milyon 800,45 min dəyərində 280,016 min ton buğda idxal edib ki, bu da 2021-ci ildəkindən 5,3 dəfə çoxdur. Qazaxıstan buğdasının bir tonu Azərbaycana orta hesabla 342,12 dollara başa gəlib. Hesabat dövründə Rusiyadan buğda idxalında həcm ifadəsində 7,9 faiz azalma baş verib. Şimal qonşudan 1 milyon 8,061 min ton buğda alınıb. Lakin Rusiya məhsuluna ödənilən məb-

Rusiya taxılının ixrac rüsumu

bahalaşdı - Azərbaycana xeyirdir?

Ötən ilin yekununda ölkəmizə buğda idxalının 78 faizi Rusiyanın, 22 faizi Qazaxıstanın payına düşüb

ləğ 17 faiz artımla 337 milyon 491,94 min dollara çatıb. Nəticədə bir ton Rusiya buğdası üçün Azərbaycan 334,79 dollar ödəyib.

Ötən ilin yekununda Azərbaycana buğda idxalının 78 faizi Rusiyanın, 22 faizi Qazaxıstanın payına düşüb.

Bu ilin yeddi ayında isə Azərbaycanın buğda idxalı həcm baxımından artıb, orta idxal dəyəri baxımından azalıb. Rəsmi statistikaya əsasən 2023-cü ilin iyul ayında ölkəyə idxal edilmiş ərzaqlıq buğdanın 1 tonunun orta qiyməti 401,85 manat təşkil edib.

İdxal bazarlarına baxdıqda, Rusiyadan alışın yenə çox olduğu görünür. Belə ki, bu ilin 6 ayında ölkəyə idxal olunmuş 145 milyon 565,05 min dollarlıq 493 min 210,21 ton buğdanın 49 milyon 109,09 min dollarlıq 144 min 565,72 tonu Qazaxıstandan, 96 milyon 455,97 min dollarlıq 348 min 644,49 tonu Rusiyadan alınıb. Bu, idxalın 70,7 faizinin Rusiyadan (2022-ci ildəkindən 7,3 faiz bəndi az), 29,3 faizinin isə Qazaxıstandan (7,3 faiz bəndi çox) reallaşması deməkdir.

Buğdadan əlavə, altı ayda Rusiyadan 14 milyon 898,8 min dollar dəyərində 50459,6 ton buğda-qovdar unu alınmış. Bu məhsul üzrə ümumi idxalımız 14 milyon 996,28 min dollarlıq 50 588,49 ton olub.

Göründüyü kimi, Azərbaycanın buğda təminatında Rusiyanın payı 70 faizdir. Bu o deməkdir ki, Rusi-

yanın ixrac qiymətlərindəki dəyişiklik Azərbaycanda buğda və un məhsullarının qiymətinə təsir edə bilər.

Lakin artım kifayət qədər aşağı həddə olduğuna görə bu təsirin olmaması da mümkündür. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda un və çörək üçün buğda qiymətləri 400 dollardan yuxarı olan da bahalaşdırılıb, dünya bazar qiyməti üçün ildən bəri ikiqat azalsa da, yalnız son aylarda cüzi azalma olub, onda normal məntiqə 1 tonda 10 dollar bahalaşmanın pərakəndə satış qiymətlərinə elə də ciddi təsir göstərməyəcəyini söyləmək olar.

Bu il Azərbaycanda buğda istehsalında az da olsa artım var. DSK-nın avqustun 15-nə olan məlumatına əsasən ölkədə dənlə və dənlə paxlalı bitkilərin kütləvi biçini başa çatmaq üzrədir. Payızlıq və yazlıq dənlə və dənlə paxlalı (qarğıdalısız) bitkilər üzrə biçilməsi nəzərdə tutulmuş 930,0 min hektar sahənin 910,2 min hektarı və yaxud 97,9 faizi biçilərək məhsulu yığılıb. Sahələrdən 2915,3 min ton məhsul toplanıb, məhsuldarlıq 32,0 sentnerə bərabər olub. Məhsulun 1 milyon 828,6 min tonunu və yaxud 62,7 faizini buğda (ötən il Azərbaycanda buğda istehsalı 1 milyon 736 min ton təşkil edib -red.), 1064,1 min tonunu (36,5 faizini) arpa, 22,6 min tonunu (0,8 faizini) isə digər dənlə və dənlə paxlalı bitkiçilik məhsulları təşkil edib.

Dövlət Ehtiyatları

proqnozlaşdırılıb.

Göründüyü kimi, Azərbaycan hələ ərzaqlıq buğda ilə özünü təhlükəsiz təmin etmək imkanından xeyli uzaqdır. Bu isə idxal bazarlarındakı qiymət dəyişmələrinin ölkədə un və çörəyin qiymətinə təsirlərinin də ən azı ortamüddətli dövr üçün qalacağı deməkdir.

Azərbaycan üçün idxal sahəsində müsbət məqam iki böyük buğda ixracatçısı ilə qonşu olmağımızdır. Bu, ölkənin buğda təminatında qıtlığın olmaması üçün yaxşı imkanlar yaradır. Lakin daxili bazarda un və çörə-

yin qiymətinə təsir baxımından risklər də böyükdür. Bu, həm global bazarlarda bahalaşma, həm də Azərbaycanın buğda idxalı və un istehsalındakı yüksək inhisarlaşmadan yaranan risklərdir. Hələlik global bazarlarda, o cümlədən əsas idxal ölkəmiz olan Rusiyada kəskin bahalaşma müşahidə olunmur, ən azı 2023-2024-cü il mövsümü üçün proqnozlaşdırılmır. Üstəlik, Rusiya rublunun məzənnəsi sürətlə düşür. Bu isə o deməkdir ki, daxili bazarda buğda məhsullarının qiymətində hər hansı ciddi artım sifət inhisarçılarının fəaliyyətinin nəticəsi ola- caq.

□ Dünya SAKİT, "Yeni Məqavat"

Dollara artan tələb manatın "vecinə deyil"

Azərbaycanda son həftələr dollara tələbat artır. 10-17 avqust tarixlərində Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi 3 valyuta hərracı zamanı 127.9 milyon dollar satılıb. İqtisadçılar qeyd edir ki, bu, əvvəlki uyğun müddətdə təşkil edilən 3 hərrac ilə müqayisədə 27.3 faiz çox satış deməkdir.

Ölkəmizdə dollara tələbatın artmasının səbəbi nədir? Bu, Azərbaycan manatına təhlükə yarada bilərmi?

Məsələ ilə bağlı modern.az-a açıqlama verən iqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov dollara olan tələbin artmasının bir neçə amillə əlaqəli olduğunu bildirib. "Bir müddətdir ki, dollara olan tələbat artmaqda davam edir. Bunun səbəbi bir sıra amillərlə bağlıdır. Ən birinci amil tədris mövsümünün başlamasıdır. Məktəb ləvazimatlarının, vəsaitlərinin, məktəbli formalarının və sair idxal məhsullarının ölkəyə gətirilməsinə başlanılması dollara tələbi artırır. İkinci amil isə xaricdə təhsil alan tələbələrə bağlıdır. Onların hazırlıq işlərinə başlaması dollara tələbin artmasına səbəb olur. Bu proses hələ bir müddət davam edəcək. Yəqin ki, oktyabrda sonra dollara olan tələbdə azalma müşahidə ediləcək".

Ekspert vurğulayıb ki, hazırkı vəziyyətdə bu prosesin nə iqtisadiyyata, nə manata birbaşa ciddi təsiri var:

"Bu prosesin bir neçə aylıq olduğunu nəzərə alsaq, deməli, dollara tələbin artması dinamik deyil. Ona görə də, hansısa ciddi təzyiqdən və iqtisadiyyata neqativ hallardan söhbət gedə bilməz. Ölkədə valyuta ehtiyatları hazırda 66 milyardın üstündədir. Neftin də qiymətləri kifayət qədər yuxarı səviyyədədir"

“Bir müddət öncə məlumat yayılmışdı ki, “yandex.kz” domeni Qazaxıstanda qapadılıb. Bu, Rusiyada taksi fəaliyyəti ilə məşğul olan şirkətlərin datalarının Federal Təhlükəsizlik Xidməti (FTX) üçün tam açıq olması haqqında hökumətin qərarı açıqlanandan sonra baş vermişdi. Qərar 1 sentyabrdan qüvvəyə minəcək”.

Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz “Facebook” səhifəsində yazıb. Ekspert bildirib ki, “data” dedikdə taksi xidmətlərindən istifadə edən vətəndaşların telefon nömrələri, e-poçt ünvanları, İP ünvanları, bank məlumatları, gündəlik taksi sifariş verdiyi ünvanlar və s. nəzərdə tutulur: “Xatırladıram ki, Qazaxıstanda “Yandex.taxi” fəaliyyət göstərir, güman ki, Qazaxıstan hökuməti də öz vətəndaşlarının fərdi məlumatlarına FTX-nin girişinin qarşısını almaq üçün “Yandex.kz”ni qapatmaq qərarına gəlmişdi. İndi baxıram ki, ötən gün “Yandex” serverlərinin Qazaxıstan köçürülməsi ilə bağlı məlumatlar yayılıb. Qazaxıstan rəsmiləri bunu təsdiqləyib. Düşünmək olar ki, Yandex Qazaxıstan bazarını itirmək üçün Qazaxıstanla bağlı datanı bu ölkəyə daşımaq məcburiyyətində qalıb”.

O.Gündüz xatırladı ki, Azərbaycan bazarında 5 xarici investisiyalı taksi şirkəti fəaliyyət göstərir:

1. Uber (Rusiya, bu brendin MDB-də sahibi “Yandex”dir)
2. Yango (Rusiya, Yandex)
3. Bolt (Estoniya)
4. Maxim (Ukrayna)
5. Uklon, (Azərbaycan, Umico, PAŞA Holding)

“Görəsən, bu şirkətlər serverlərini Azərbaycana köçürəcəklərmi”, - ekspert sual edir.

Osman Gündüz xatırladı ki, bir müddət öncə nazir Rəşad Nəbiyev, müavinləri və AYNA-nın sədri “Bolt” şirkətinin prezidenti Yevgeni Kabanov ilə onlayn görüş keçirmişdilər: “Görüşdə diqqət yitirilən məsələlərdən biri də vətəndaşların fərdi məlumatlarının qorunması, xarici taksi şirkətlərinin datasının Azərbaycanda saxlanması olmuşdu. Eyni zamanda, RİNN bu data məsələsi ilə bağlı öncədən bir rəsmi açıqlama da yaymışdı. Xatırladıram ki, Azərbaycanda “Fərdi məlumatların qorunması haqqında” yeni qanun layihəsi də hazırlanıb. Azərbaycanda vətəndaşların fərdi məlumatlarının qorunması sahəsində səlahiyyətli qurum

Xaricdən gələn naməlum zənglər - telefon nömrələrimiz necə ələ keçir...

Ekspert: “O şirkətlərin əksəriyyətinin arxasında erməni iş adamları dayanır, ona görə də...”

RİNN-dir. Son zamanlar taksi bazarında addım-addım baş verənlərdən sonra belə qənaətə gəlmək olar ki, RİNN bu məsələlərdə çox israrlıdır. Düşünmək olar ki, xarici taksi şirkətləri müəyyən müddətdən sonra datalarını Azərbaycana da miqrasiya edəcəklər”.

Qeyd edək ki, xarici taksi şirkətləri tərəfindən müştərilərin məlumatlarının ötürülməsi ilə bağlı məsələ son günlər geniş müzakirə olunmaqdadır. Xüsusən də “Yandex Go” və ya Rusiya xaricində “Yango” kimi tanınan “Yandex” taksi xidmətinin xarici istifadəçilərin məlumatlarını Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinə (FTX) ötürülməsi ilə bağlı. Sentyabrın 1-də qanun qüvvəyə minəcəyi haqda informasiyanın yayılması bu müzakirələri daha da qızışdırıb.

Onu da əlavə edək ki, bu günlərdə “Yango” taksi xidməti şirkətin məlumat bazalarına xüsusi xidmət orqanlarının çıxışının olub-olmaması ilə bağlı mətbuat üçün açıqlama verib. Şirkətdən daxil olan məlumatda bildirilir ki, Rusiya hüquq-mühafizə orqanları Azərbaycanda istifadəçilərin səfər məlumatlarına daxil ola bilmir.

Mövzu ilə bağlı nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı “Yeni Müsavat”a danışdı: “Şəxsi məlumatların qorunması haqqında qanunvericiliyə görə həmin şirkətlər

vətəndaşların məlumatlarını üçüncü şəxsə ötürə, paylaşa bilməz. Bu qanunla qadağandır və Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi də taksi operatorlarına bu barədə xəbərdarlıq edib, dəfələrlə onlara informasiya xarakterli təlimlər keçirib. Hətta tələblər də qoyulub ki, bu cür hərəkətlərdən çəkinsinlər, əks halda İnzibati Xətalara Məcəlləsinə uyğun cərimələrlə üzləşəcəklər. Qeyd edim ki, bununla bağlı kifayət qədər cərimələr, ağır sanksiyalar nəzərdə tutulub.

Məlum olduğu kimi, “Yandex”, “Yango”, “Uber” kimi şirkətlərin arxasında erməni mənşəli iş adamları da var. Yeni bu o deməkdir ki, təhlükə hər an ola bilər. Ermənin də erməniliyi nə zaman tutacaq məlum deyil. Yeni bu baxımdan çox diqqətli olmaq lazımdır. Vətəndaşlar belə hallar müşahidə etdikdə dərhal aidiyyəti üzrə məlumat verməlidir.

Hesab edirəm ki, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi bu məsələnin üzərində ciddi dayanıb və aidiyyəti üzrə xüsusi xidmət orqanlarımız, o cümlədən Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti (DTX) bu məsələlərdə boş dayanmır. Bir sözlə, bu məsələlər nəzərdə saxlanılır”.

Ekspert qeyd edib ki, xarici taksi şirkətləri kiçik bir qayda pozuntusuna yol versələr, dərhal onların ölkədən qovulma məsələsi gün-

din, vəssalam. İndi isə yeni sistem çıxıb, gerek qeydiyyatdan keçəsən, şəxsi məlumatlarını yerləşdirsən. Kim zəmanət verə bilər ki, sən şəxsi məlumatları başqa yere ötürülmür”.

Elməddin Muradlı qeyd edib ki, nazir Rəşad Nəbiyev bu məsələ ilə bağlı nəinki “Bolt”, həmçinin digər şirkətlərin rəhbərləri ilə görüşüb, bu mövzuda müzakirələr aparıb: “Nəinki “Bolt” həmçinin “Uber”, “Yandex”, “Yango”-nun da rəhbər şəxsləri ilə görüşlər keçirilir, onlara da xəbərdarlıqlar olunub. Sözsüz ki, əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə olunub, çünki o şirkətlər Azərbaycan qanunlarını qəbul etmək istəmirdilər, müxtəlif manipulyativ hərəkətlərlə cəmiyyəti inandırmağa çalış-

şırdılar ki, dövlət tərəfindən taksi şirkətlərinin fəaliyyətinə nəzarət olunmamalı, bu sahə sərbəst buraxılmalı və onlar da istədikləri kimi “at oynatmalı”, kaos yaratmalıdırlar. Onlar bir müddət buna çox çalışdırılar, lakin nazirliyin sərt reaksiyası ilə üz-üzə qaldılar. Nazir Rəşad Nəbiyev onların rəhbərləri ilə şəxsən görüşdü və bütün fikirlər açıq şəkildə deyildi ki, sizin iki yolunuz var: ya Azərbaycan qanunları ilə işləyəcəksiniz, ya da ölkəni tərk edəcəksiniz. Onlar da çox yaxşı bilirlər ki, bir neçə ölkədən qovulduqları kimi, Azərbaycandan qovula bilərlər və onların qovulması an məsələsidir. Beləliklə, onlar artıq öz dərslərini alıblar. Doğrudur, yenə də müəyyən oyunlardan çıxırlar, hər halda, dövlətin qoyduğu qayda-qanunlarla işləməyə başlayıblar”.

□ **Halidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Bu il də Stevie mükafatını qazandıq!

“Nar” “Stevie” mükafatına layiq görüldü

“Nar” “Stevie International Business Awards” beynəlxalq biznes mükafatını qazandı. “Nar” bu mükafata “Müştəri məmuniyyəti” nominasiyasında, son 2 il ərzində müştəri xidmətləri sahəsində uğurlarına görə layiq görüldü.

Mükafatın müstəqil hakimlərinə “Nar”ın yüksək müştəri məmuniyyətini təmin etmək istiqamətində həyata keçirdiyi irimiqyaslı layihələr haqqında geniş hesabat təqdim edildi. Şirkətin məsafədən göstərdiyi müştəri xidmətləri, yüksək rəqabət olan Azərbaycan bazarında Müştəri Loyallığı İndeksində (Net Promoter Score) liderliyi beynəlxalq münisflər tərəfindən xüsusi vurğulanıb.

Stevie Awards <https://stevieawards.com/about-stevie/C2%AE-awards> 2002-ci ildə ABŞ-da təsis olunub və dünya üzrə biznes sahəsində fəaliyyət göstərən şirkətlərin və şəxslərin nailiyyətlərini qiymətləndirir və uğurlu nümunə kimi tanıdır. Qeyd ki, “Nar” artıq 2-ci dəfədir bu mükafata layiq görüldü.

Hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərən “Nar” son 4 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriönmülülük strategiyasına sadıq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Məlum olduğu kimi, bu günlərdə Azərbaycanda mal ətinin qiyməti yenidən bahalaşmış. Belə ki, sümüklü ətin qiyməti 50 qəpik - 1 manat artıb. Ötən həftə 14 manata satılan mal əti hazırda bazara 15-16 manata çıxarılır.

Mal ətinin son bir həftə ərzində bahalaşmasını ot və yem qiymətlərinin artması ilə əlaqələndirirlər. Qeyd edək ki, mal ətinin qiymətində bahalaşma olsa da, qiymət artımı qoyun ətinə hələlik təsir etməyib.

Beləliklə, yay mövsümündə ətin ucuzlaşmasına adət edən insanlar bu il əksi ilə qarşılaşıb. Sosial şəbəkə və cəmiyyətdə ilin sonuna ətin qiymətinin 20-25 manat olacağı kimi müzakirələr gedir. Ümumiyyətlə, son illər Azərbaycanda həm ətin qiyməti, həm də idxalı artır. İdxalda artım həm diri heyvanlar, həm də ət şəklində müşahidə olunur. Bununla paralel tez-tez "ətin dadı və keyfiyyəti əvvəlki kimi deyil" şikayətləri də eşidilir. Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) məlumatına görə, bu ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycana 24.3 min ton ət idxal edilib. İdxal edilən ətin dəyəri 46.9 milyon dollar olub. Ötən ilin eyni dövründə ölkəyə 39.8 milyon dollar dəyərinə 23.5 min ton ət gətirildiyi açıqlanmışdı. Diri heyvanlara gəlincə, bu ilin yeddi ayında ölkəyə 51 milyon 224 min dollarlıq diri heyvan idxalı reallaşmış. Ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm 29 milyon 420 min dollar təşkil etmişdi. Yəni, ötən ille müqayisədə artım 74.1 faiz çoxdur. Ekspertlər bildirir ki, yerli istehsal daxili tələbatı ödəmək üçün kifayət etmir. Düzü, əvvəllər də ət xaricdən idxal olunurdu. İndi isə idxal daha da artıb və bununla əlaqədar ətin qiymətində də artım var. Buna paralel, inflyasiya da ölkəyə idxal olunur. O da faktır ki, Azərbaycanda istehsal olunan ətin keyfiyyəti ölkəyə gətirilən ətin keyfiyyətindən daha yüksəkdir.

Ət toylarda israfçılığa görə bahalaşır - iddia

Restoranlar və şadlıq saraylarında bu məhsulların istifadəsində çox ciddi israfçılığa yol verilir

lən ətin keyfiyyətindən daha yüksəkdir.

Kənd təsərrüfatı məsələləri üzrə ekspert Vahid Məhərrəmov "Azadlıq" radiosuna bildirib ki, Azərbaycanda ətin bahalaşmasının heç bir iqtisadi əsası yoxdur: "Rəsmi statistikaya baxsaq, Azərbaycanda ət istehsalında 3 faizə qədər artım göstərilir. Ölkəyə ətin idxalında keçən ilə nisbətən artım var. Digər tərəfdən, ölkəyə kəsim üçün gətirilən diri heyvanların dəyərində 74 faiz artım var. Bu isə o deməkdir ki, çəkiddə də o qədər artım müşahidə olunur. Lakin dünya bazarlarında ətin qiymətində artım yoxdur". 2022-ci ildə ən çox ətin Ukraynadan idxal

olunduğunu vurğulayan iqtisadçının sözlərinə görə, ölkəyə ət dondurulmuş formada gətirilir: "İdxal olunan ətin növləri fərqlidir. Orada həm mal əti, həm qoyun əti var. Bunların əksəriyyətinin keyfiyyəti standartlara uyğundur. Gətirilən ət, əsasən, ictimai-iaşə obyektlərində istifadə olunur".

İdxalın artım səbəbinə gəlincə, ekspertlər qeyd edir ki, Azərbaycanda heyvan sayı ilə azalmaqla yanaşı, yeddi il öncə ölkədə 2 milyon 703 min baş iribuynuzlu mal-qara vardı, indi bu rəqəm 2 milyon 545 min olub. Beləliklə, 2016-cı ildən bəri ölkədə iribuynuzlu mal-qara sayca 160 min başa yaxın azalıb. Qoyun və keçi

sayında azalma daha çoxdur. Əgər 2016-cı ilin sonunda ölkədə 8 milyon 677 min baş qoyun-quzu varda, hazırda bu rəqəm 7 milyon 322-yə enib. Azı, 1 milyon 300 min başdan çox azalma var.

Ekspertlər Azərbaycanda heyvan sayının azalmasının əsas səbəblərindən biri kimi ölkədə otlaq qıtlığını göstərilir. Yaylaqlarla zəngin Qarabağ bölgəsinin 30 ilə yaxın Ermənistan işğalında qalması ölkənin kənd təsərrüfatında ciddi problemlər doğurub. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) Azərbaycanda qoyunçuluğun durumunu araşdırarkən həddindən artıq istifadədən otlaqların

aşınmasını heyvan sayının azalmasının başlıca səbəblərindən biri sayıb. Digər əsas səbəb kimi Ermənistan işğalı üzündən Qarabağdakı otlaqlara yetərli çıxışın olmaması göstərilir. Amma artıq üç ilə yaxındır ki, Qarabağ bölgəsinin böyük bölümü Azərbaycanın nəzarətinə qayıdıb. Mühərribədən qısa müddət sonra bölgəyə heyvandarlıq təsərrüfatlarının köçürülməsinə başlanılıb. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin açıqlamasına görə, bu il 3 min 700-ə yaxın təsərrüfat mövsümü Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı, Füzuli, Xocavənd, Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarının yaylaq ərazilərində keçirib. Yaylaqlarında ən çox təsərrüfat qəbul edən rayon Kəlbəcərdir. Bu il Kəlbəcər yaylaqlarında 748, Laçın yaylaqlarında 429 qoyunçuluq təsərrüfatı minalardan təmizlənmiş ərazilərdə yerləşdirilib. Laçın və Kəlbəcər yaylaqlarına toplam 311 minə yaxın xırdabuynuzlu heyvan aparılıb. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, ən çox xırdabuynuzlu heyvan Kəlbəcər yaylaqlarındadır və 195 min 936 baş olub. Laçın yaylaqlarına 114 min 970 baş xırdabuynuzlu heyvan aparılıb. Bu, həm də o deməkdir ki, ölkədəki xırdabuynuzlu heyvanların təxminən 4 faizə yaxını yaylağı Qarabağda keçirib. Bunlar fonunda yerli istehsalda müəyyən artım gözlənilir.

Lakin bu vaxt apardıqından ət qiymətində artımın davam etməsi istisna olunmur. Bununla yanaşı, israf faktoru da göz ardı edilməməlidir. Ümumiyyətlə, ət məhsullarından ən çox istifadə edən ölkələrdən biri Azərbaycandır. Amma burada çox ciddi israfçılıq var. Xarici ölkələrdə heyvanlar müəyyən normalar, çəkilər əsasında yetişdirilir və ondan sonra kəsime verilir. Ancaq bizdə əksər insanlar isteyirlər 8-10 kiloluq quzu əti, az çəkiddə olan dana ətin yesinlər. Ona görə də körpə heyvanlar bazara çıxarılır və gündə minlərlə belə heyvan kəsilir. Ancaq bu heyvanlar müəyyən qaydada yetişdirilsə, yəni xırda buyunuzlu heyvan 20-25 kilo həcmində yetişdirilib bazara çıxarılsa sözsüz ki, burada üç qat artım olacaq. Bundan başqa, restoranlar, şadlıq sarayları da bu məhsulların istifadəsində çox ciddi israfçılığa yol verir. Toylarda verilən ətin çoxu stolun üstündə qalır. Bir adama bir neçə növdə - toyuq əti, mal əti, quzu əti, kolbasa məhsulları və ət məhsulları təklif olunur. Bu yeməklərin çoxu stolun üstündə qalır və tullantıya çevrilir. Bunlar heyvandarlıq təsərrüfatına çox ciddi zərərdir. Hesab edilir ki, belə halların qarşısının alınmasına da artıq xüsusi diqqət olunmalıdır.

□ "Yeni Müsavat"

Çoxmənzilli binalarda kirayəçilərə bu hüquq verildi

Binaların idarə olunmasında sahə mülkiyyətçiləri ilə yanaşı, onlar da iştirak edə biləcəklər

Nazirlər Kabineti "Çoxmənzilli binanın idarəedici təşkilatının seçilməsi üzrə açıq müsabiqə keçirilməsi Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında" qərarında dəyişiklik edib. Bununla bağlı baş nazir Əli Əsədov yeni qərar imzalayıb. Qərara əsasən, bundan sonra çoxmənzilli binaların idarə olunmasında sahə mülkiyyətçiləri ilə yanaşı, kirayəçilər də iştirak edə biləcəklər.

Bu qərar binaların idarə edilməsində nəyi dəyişəcək?

Binaların idarəedilməsi məsələləri üzrə ekspert Elxan Orucov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında qeyd etdi ki, rəsmi kirayə müqaviləsi olmayanların imzalan qanuni hesab edilə bilməz. Bunun üçün mülkiyyətçi ilə kirayəçi arasında kirayə müqaviləsi bağlanmalıdır: "Kirayə müqaviləsinin surəti təqdim edilməlidir ki, həqiqi-tən də təsdiqini tapsın bu şəxs bu mənzildə rəsmi kirayəçidir və binanın idarə olunması ilə bağlı səsvermədə iştirak edə bilər".

Ancaq ekspert hesab edir

ki, bu qərardan sonra yenə aləm dəyəcək bir-birinə: "Yeni MTK-lar qeyri-qanuni kimə gəldi imza atdıraraq öz işlərini görəcəklər".

Hüquqşünas Əkrəm Həsənovun sözlərinə görə, mənzil mülkiyyətçilərinin müştərək cəmiyyəti qeyri-kommersiya təşkilatı olan hüquqi şəxsdir və onun əsas məqsədi mənfəət gətirmək və əldə olunan mənfəəti iştirakçılar arasında bölüşdürmək deyil: "Mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətinin nizamnaməsi ümumi yığıncaqda çoxmənzilli binanın sahə mülkiyyətçilərinin ümumi səslərinin səs çoxluğu

ilə qəbul edilir. Mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətinin cəmiyyəti yaratmış iştirakçılarının səsələrinin sayı çoxmənzilli binanın sahə mülkiy-

yyətçilərinin ümumi səsələrinin sayının əlli faizindən çoxunu təşkil etməlidir. Nizamnamədə başqa hal nəzərdə tutulmaybsa, mənzil mülkiyyətçi-

lərinin müştərək cəmiyyəti fəaliyyət müddəti məhdudlaşdırılmadan yaradılır. Mənzil mülkiyyətçilərinin müştərək cəmiyyəti dövlət qeydiyyatından

keçdiyi andan hüquqi şəxs hesab edilir. Mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətinin üzərində öz adı həkk olunmuş möhürü, bankda hesablama və digər hesabları, həmçinin digər rekvizitləri var. Mənzil mülkiyyətçilərinin müştərək cəmiyyəti öz öhdəlikləri üçün ona məxsus bütün əmlakı ilə cavabdehdir. Mənzil mülkiyyətçilərinin müştərək cəmiyyəti iştirakçılarının öhdəliklərinə görə məsuliyyət daşıyır. Mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətinin iştirakçıları iştirakçısı olduqları cəmiyyətin öhdəliklərinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Tikilməkdə olan çoxmənzilli binalarda yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinə mülkiyyət hüququ olan şəxslər bu fəslin müddəalarına uyğun olaraq mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətini yaratmaq hüququna malikdirlər. Mənzil mülkiyyətçiləri müştərək cəmiyyətinin dövlət qeydiyyatı hüquqi şəxslərin qeydiyyatı haqqında qanunvericiliyə uyğun olaraq həyata keçirilir".

□ "Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 150 (8286) 26 avqust 2023

AVQUST

Banqladesdə qorxulu epidemiyadan ölüm sayı rekord həddə çatdı

Banqladesdə ilin əvvəlindən bəri dəngə qızdırmasından ölənlərin sayı 506 nəfərə çatıb. Bu epidemiyanın yayılmağa başladığı 2000-ci ildən bəri böyük göstəricidir. Bu barədə ölkənin Səhiyyə Xidmətləri Baş İdarəsi məlumat yayıb. Bildirilir ki, 2022-ci ildə dengenən 281 nəfər ölüb. Ümumilikdə, cari ilin əvvəlindən bəri virusa yoluxma sayı 106 mini ötüb, 98 mindən çox xəstə sağalıb. Bundan əvvəl Argentina və Peruda da dengenin kəskin yayılması barədə xəbər vermişdik.

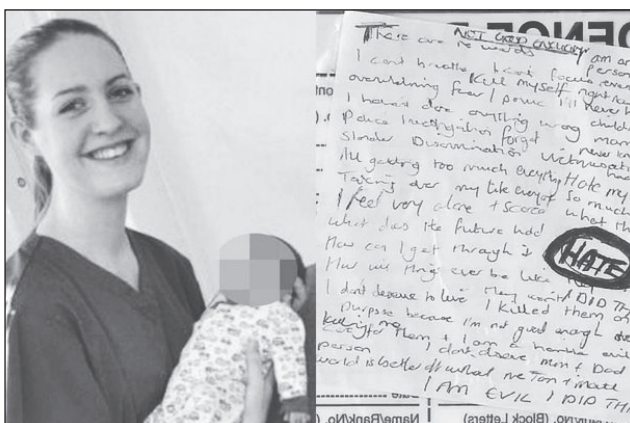
Norveç Ukraynaya "F-16" qırıcıları verəcək

Norveç Ukraynaya "F-16" qırıcıları göndərəcək. Veriləcək qırıcıların sayı və vaxtı haqqında hələ ki, dəqiq məlumat yoxdur. Qeyd edək ki, Norveç Danimarka və Hollandiyadan sonra bu təyayrələri Ukraynaya təhvil verməyə hazır olduğunu bildiren üçüncü ölkədir. Bundan başqa, Norveç IRIS-T zenit-raket komplekslərinin bağışlanması barədə də qərar qəbul edib.

Növbəli iş orqanizmi üçün ziyanlıdır

• stehsalla məşğul olan zavod və digər müəssisələrin işçiləri çox vaxt növbə ilə işləyirlər. Bu isə göründüyü kimi, sağlamlığa olduqca zərərli. Alimlər mövzu ilə bağlı araşdırma aparıblar. Onlar aşkar ediblər ki, 6 haldan 5-də növbəli işçilər digər əməkdaşlardan əhəmiyyətli dərəcədə aşağı məhsuldar olublar. Mütəxəssislər qeyd ediblər ki, növbəli işin əsas zərərini impuls nəzarəti və koqnitiv reaksiya çəkir. Bu zaman düşüncələrin emal sürəti, yaddaş və diqqətlilik aşağı düşür. Bununla yanaşı, növbəli iş yuxu pozğunluğuna, ürək-damar xəstəliklərinə, piylənməyə, diabetə və digər problemlərə səbəb olur.

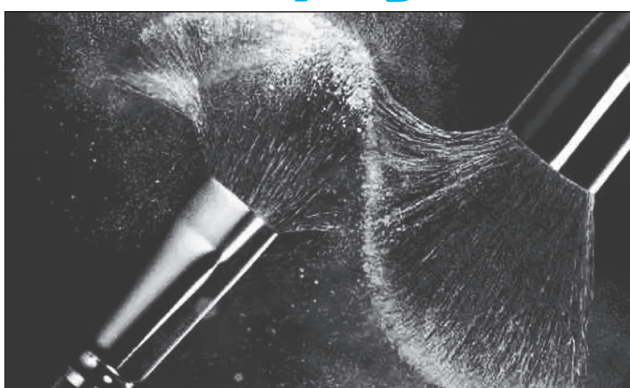
İngiltərədə yeddi körpəni öldürən tibb bacısının "gizli şifrə"si

Yeddi körpəni öldürən britaniyalı tibb bacısı cinayətlərini gündəliyinə qeyd etmək üçün "gizli şifrə"dən istifadə edib. Xatırladaq ki, Lüsü Letbi cəzadan şerti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə hüququ olmadan ömürlük həbsə məhkum edilib. 2015-ci ildən 2016-cı ilədək neonatologiya şöbəsində işlədiyi zaman o, yeni doğulmuş körpələrə kateter vasitəsilə hava yeridərək, insulinnə zəhərləyərək və normadan artıq süd verərək, onları öldürüb.

2016-cı ildə Letbi gündəlik qeyd edib. Polisin fikrincə, lik tutub, burada bəzi tarixləri qeydlər, "əhəmiyyətli hadisə" "LO" hərfləri və digər işarələr-ləri" ifadə edir və qətlər və

Makiyaj vasitələrində bu infeksiya gizlənir

Makiyaj fırçalarını tez-tez təmizləməsəniz, bakteriya və göbələklərin yuvasına çevrilə bilər. Çirkli fırçalardan istifadə edənlər bilmədən onları bütün üzlərinə sürürlər, bu isə göz infeksiyaları və dəri problemləri kimi bir çox ciddi xəstəliklərə yol açır.

Bu barədə amerikalı mütəxəssislər məlumat verib. Bildirilib ki bakteriyalar dərinin məsamələrinə daxil olaraq ciddi infeksiyalara səbəb ola bilər. Həmçinin bir çox çirkli fırçaların tualet oturaçaqlarından daha çirkli olduğu əlavə edilib. Mütəxəssislər makiyaj ustalarına və xanımlara kir yığılmasının qarşısını almaq üçün makiyaj fırçalarını və süngərlərini hər yeddi-on gündən bir yumağı tövsiyə edir. Lakin məlumatlar göstərir ki, amerikalıların 22 faizi fırçaları təmizləmir, 39 faizi isə onlar ayda yalnız bir dəfə yuyur. ABŞ-ın makiyaj təmizləmə brendi olan "GlamTech"-in sosial mediada paylaşıdığı videoda nəticə mütəxəssislərin vəziyyəti açıq şəkildə göstərilir.

Yaxşı istifadə edilmiş, təmiz görünüşlü süngər və fırça istifadə edildikdən sonra qabına qoyulur. Lakin tədqiqatçılar bir müddət sonra hər yerdə bakteriyaların əmələ gəldiyini aşkar edib.

sui-qəsd cəhdləri günlərinə təsadüf edir. İstintaq həmçinin aşağıdakı sözlərlə qeydlər tapıb: "Mən onları qəsdən öldürmüşəm, çünki mən kifayət qədər yaxşı biri deyiləm. Mənim heç vaxt övladım olmayacaq, mən əre getməyəcəyəm və ailənin nə olduğunu bilməyəcəyəm". Ekspert Letbinin xəttinə əsaslanaraq, onun manipulyator və hiyləgər bir insan ola biləcəyini söyləyib.

DIQQƏT! Bu qidalar bağırsaqlara zərər verir

Dietoloq Trista Best həzm problemlərinin səbəbini izah edib. Mütəxəssisin fikrincə, optimal bağırsaq sağlamlığı üçün qida rasionunuzda dəyişikliklərin edilməsi vacibdir.

Onun sözlərinə görə, səhər yeməyində keks, kruvasan kimi şirniyyatların istehlakı bağırsaq bakteriyalarının balanssızlığına və həzm problemlərinə səbəb olur: "Tərkibində süni dadlandırıcılar olan "pəhriz" məhsulları daha sağlam, aşağı kalorili seçim kimi görünə bilər, lakin bu kimi qidalar da bağırsaq balansını poza və bununla bağlı problemlər yarada bilər. Bundan əlavə qızardılmış qidalar orqanizmin sağlamlığı üçün ciddi təhlükələrdən biridir. Bu qidalar bağırsaqda reflyu və arzuolunmaz dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Ümumiyyətlə, gündəlik istehlak etdiyiniz qidalar bağırsaq sağlamlığınıza əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. Bu kimi problemli qidalardan uzaq durmaqla, həzminizin sağlamlığını və rahatlığını yaxşılaşdırabilirsiniz".

Bunları bilirsinizmi?

- * Filler bellərindəki dəri qırıqıqlarını ağcaqanadları öldürmək üçün istifadə edirlər.
- * Bir qaba çoxlu fıstıq yığsanız, bir müddət sonra özü partlayacaqdır.
- * Rusiyanın gəlirinin 10%-i "Vodka" satışlarının payına düşür.
- * Çində uşaqlar anadan olduğu andan 1 yaşında sayılırlar.
- * Anların başlarında 3 kiçik, ön tərəfdə isə 2 böyük göz olmaqla, 5 gözləri var.
- * Sinqapurda sakkız çeynəmək və ya saxlamaq qadağandır.
- * Zürafə dili ilə qulağını təmizləyə bilər.
- * Kenquru sürüsü ingiliscə "mob", yəni "şəbəkə" adlandırılır.
- * Bir ilbiz 1 millik yolu 115 günə gedə bilər.
- * Bir amerikan dolları bankotunun ortalama ömrü 18 aydır.
- * Tək yumurta əkizi olan iki qadın, tək yumurta əkizi olan iki kişi ilə evlənsə onların uşaqları genetik olaraq qardaş olur.
- * Çilidəki Atacama çölünə bu günə qədər yağış yağmayıb.
- * Bir qurtum dəniz suyunda milyonlarla bakteriya, yüz minlərlə bitki mənşəli plankton və on minlərlə heyvan planktonları mövcuddur.
- * Pişiklər şirin şeylərin dadını bilmirlər.
- * Kitab oxuyarkən hər saniyədə 70 hüceyrə ölür.
- * Həbsxanalarda istifadə olunan elektrik stulu (ölüm hökmü verilən məhkumlar üçün) bir stomatoloq tərəfindən icad olunub.
- * Stalinin 70 illiyinə bağışlanmış hədiyyələrin siyahısı elə uzundur ki, onu qəzetlər 1949-cu ilin dekabrından 1953-cü ilin martınadək dərc etməli olmuşdular.
- * İsti su soyuq sudan daha ağırdır.
- * Həşəratlar yatmır.
- * V.Harvey qan dövrəni haqqında kiçik kitabçası üzərində düz 13 il işləmişdir.
- * Bambuk dünyanın ən sürətlə böyüyən bitkisidir, bir gündə 90 sm-ə qədər uzanır.
- * Bir insan həyatı boyunca təxminən 22 kiloqram dəri itirir.
- * Asqırarkən ürəyiniz də daxil olmaqla bütün orqanlarınızın funksiyaları dayanır.
- * Dünyada baş verən müharibələrin əsas səbəbi təbii ehtiyatları əldə etməkdir.

Pəhrizsiz, idmansız arıqlamağın yolunu tapdılar

Yeməyi yavaş-yavaş yemək arıqlamağa kömək edir. Bu barədə Meksikanın Xuarez-del-Estado-de-Duranqo Universitetinin alimləri "Pediatric Obesity" jurnalında məqalə dərc ediblər. Elm adamları bunu sınaq üçün 54 könüllü üzərində təcrübə keçiblər. Təcrübədə iştirak edənləri iki qrupa bölüblər. Birinci qrupun üzvləri hər tikəni 30 saniyə çeynəyiblər, ikinci qrupdakılar isə normal sürətlə yemək yeyiblər. Təcrübə bir il davam edib. Bu müddət ərzində subyektlər idman etməyiblər və xüsusi pəhrizlər saxlamayıblar.

Altı aylıq tədqiqatdan sonra birinci qrupdakı iştirakçıların təxminən iki kiloqrama yaxın arıqladığı (il ərzində çəkirlərinin 3-5%-i) görünüb, ikinci qrupdan olan könüllülər isə üç kiloqramdan çox (il ərzində ilkin çəkirlərinin 7-8%-ə qədər) kökəliblər.

"Yavaş yemək effektivdir, çünki beyinə mədənin tox olduğunu anlamaq üçün daha çox vaxt verir. Yeməyi çox tez yeyəndə beyin insanın tox olduğunu başa düşməyə vaxt tapmır və aclıq hissi yox olmur. Bu da insanın yemək həddini aşmasına gətirir", - deyə alimlər qeyd ediblər. Tədqiqatçılar, həmçinin daha nəzərəcarpan nəticə əldə etmək üçün yeməkdən əvvəl bir stəkan su içməyi və yeməklər arasında qelyanalıdan çəkinməyi tövsiyə ediblər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2161

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500